

Navijanje i navijačko ponašanje u okviru europskog i hrvatskog zakonodavstva

Vlašić, Borna

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:131477>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Katedra za kazнено pravo

Borna Vlašić

**NAVIJANJE I NAVIJAČKO PONAŠANJE U OKVIRU EUROPSKOG I HRVATSKOG
ZAKONODAVSTVA**

diplomski rad

mentorica: prof. dr. sc. Maja Munivrana

Zagreb, 2023. godina

Izjava o izvornosti

Ja, Borna Vlašić, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor diplomskog rada, da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristio drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Borna Vlašić

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Navijači, huligani i navijačka supkultura	2
3. Konvencije Vijeća Europe i Rezolucija Europske Unije.....	6
3. 1. 1. Europska konvencija o nasilju i nedoličnom ponašanju gledatelja na sportskim događanjima, a posebno na nogometnim utakmicama (CETS BR.120).....	6
3. 1. 2. Konvencija Vijeća Europe o integriranom pristupu sigurnosti, zaštiti i uslugama na nogometnim utakmicama i drugim sportskim priredbama (CETS.BR.218)	9
3. 2. Rezolucija Vijeća o ažuriranom priručniku s preporukama za međunarodnu policijsku suradnju te mjerama za sprječavanje i kontrolu nasilja i nemira povezanih s nogometnim utakmicama međunarodnog karaktera koje uključuju najmanje jednu državu članicu	11
3. 3. Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Europski sud za zaštitu ljudskih prava	12
3.3.1. <i>S., V. i A PROTIV DANSKE</i>	13
3.3.2. <i>Seražin protiv Hrvatske</i>	14
3.3.3. <i>Mesić protiv Hrvatske</i>	15
3.3.4. <i>Ostendorf protiv Njemačke</i>	15
4. Pravno uređenje navijačkog ponašanja u Republici Hrvatskoj.....	16
4. 1. Protupravna ponašanja prema Zakonu o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima	18
4. 2. Kaznena djela prema Zakonu o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima	20
4.2.1. Sudjelovanje u tučnjavi ili napadu na druge gledatelje ili osobe	20
4.2.2. Organiziranje nasilja na športskim natjecanjima	21
4.2.3. Uništavanje stvari ili imovine na športskim natjecanjima	21
4.2.4. Nepoštivanje mjera i zabrana	21
4. 3. Zaštitne mjere i mjere opreza	22
4. 4. Prijedlog izmjena Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima.....	29
5. Govor mržnje na sportskim terenima.....	31
6. Zaključak.....	38
7. Zahvale.....	39
8. Popis literature	39

1. Uvod

Tema ovog rada je regulacija navijačkog ponašanja u europskim i hrvatskim zakonodavnim okvirima kao i pružanje opće slike o navijanju, navijačima, huliganima i navijačkom ponašanju. Kako bi se lakše razumjela potreba za reguliranjem navijačkog ponašanja na početku rada analizirat će se navijačko ponašanje sa sociološkog i psihološkog aspekta, a uz to pružit će se i opći presjek o tome tko su navijači i huligani kao i što je to navijačka supkultura. Nakon općeg dijela, poseban naglasak stavit će se na konvencije Vijeća Europe, odnosno njihove ciljeve i koje su zadaće zemalja potpisnica, a nastavno na legislativu Vijeća Europe analizirat će se Izvješće Stalnog odbora Europske konvencije o nasilju gledatelja o konzultativnom posjetu Hrvatskoj u kojem Stalni odbor upozorava Republiku Hrvatsku na sve nedostatke sustava u prevenciji negativnih aspekata navijačkog ponašanja. Na završetku dijela rada o europskoj regulaciji navijačkog ponašanja obradit će se presude Europskog suda za ljudska prava među kojima su najbitnije presude *S., V. i A protiv Danske*¹ i *Seražin protiv Hrvatske*². Najveći naglasak u radu stavljen je na Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima³ kao dio hrvatskog zakonodavstva usmjeren specifično na materiju navijačkog ponašanja. Uz analizu Zakona, obrađen je i niz presuda koje su donesene temeljem Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima. U posljednjem poglavlju naglasak je stavljen na problematiku govora mržnje, način kako je govor mržnje reguliran u Zakonu o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima, a obrađen je i slučaj bivšeg hrvatskog nogometnog reprezentativca Josipa Šimunića koji je prošao sve instance od Prekršajnog suda u Zagrebu pa sve do Europskog suda za ljudska prava u Strasbourgu. Konačno, cilj ovog rada je kroz uvodni dio omogućiti razumijevanje potrebe za striktnijim reguliranjem i sankcioniranjem navijačkog ponašanja, a kasnije analizirati, ali i u određenim situacijama problematizirati sporne zakonske odredbe.

¹ Europski sud za ljudska prava, *S., V., A. protiv Danske* zahtjev br. 35553/12, 36678/12 i 36711/12, od dana 22. listopada 2018.

² Europski sud za ljudska prava, *Seražin protiv Hrvatske*, zahtjev br. 19120/15 od dana 9. 10. 2018

³ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima, NN 117/03, 71/06, 43/09, 34/11, 114/22.

2. Navijači, huligani i navijačka supkultura

Na početku rada potrebno je definirati pojmove navijača i huligana te razliku između ta dva pojma odnosno te dvije vrste posjetitelja sportskih događanja.

Navijača prije svega možemo definirati kao osobu koja navija za koga ili što, a najčešće je to sportski klub, ali također se može raditi i o pojedinačnim sportašima.⁴ Tako Dougie Brimson u svojoj knjizi *Tajne nogometnog huliganizma* objašnjava što to zapravo znači biti navijač u kontekstu nogometa. On navodi kako veza s izabranim klubom brzo postaje dio osobnosti navijača te kako se navijači smatraju sastavnim i bitnim elementom svog kluba i klub smatraju kao bitni dio sebe. Navijači žele da njihov klub bude što bolji odnosno da bude bolji od onog najboljeg, a naprosto je nepojmljivo klub promijeniti zato jer mu ide loše. Klub za navijača ne predstavlja samo zeleni teren i jedanaest igrača na njemu već je klub puno više od toga, ovdje se radi o tradiciji i povijesti.⁵

Jedna od masovnijih i primjetnijih pojava koja odražava izvjestan stupanj socijalizacije mladog čovjeka u suvremenom društvu, jest svrstavanje u razne generacijske skupine kroz koje se mladi samoidentificiraju i samoosvješćuju. Najveći broj njih nastaje na osnovi glazbenih sklonosti (hipi, pankeri i dr.) iz kojih poslije izniču i drugi oblici neformalnog povezivanja. Paralelno s njima javljaju se i organizirane navijačke skupine, a koje najčešće zbog svojih tradicionalno desnih političkih orijentacija gaje poseban animozitet prema skupinama nastalim na osnovi glazbenih sklonosti.⁶

Sociolog Dražen Lalić je na primjeru navijačke skupine Torcida razradio tipologiju pripadnika navijačke skupine. Tako Lalić navodi 4 tipa navijača, *navijač – navijač*, *navijač iz trenda*, *navijač – nasilnik*, *navijač – politički aktivist*.

Kao osnovnu motivaciju *navijača – navijača* navodi stvaranje atmosfere na stadionu u svrhu pomoći vlastitom klubu da ostvari što bolji rezultat. *Navijač – navijač* je protiv upletanja politike u sport jer je mišljenja da to najviše šteti samom navijanju. Stalo mu je do što atraktivnijeg ugođaja na stadionu te smatra kako interes kluba mora biti primaran u odnosu na

⁴ <https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search> – posjećeno 19. 4. 2023.

⁵ Brimson, D., „Tajne nogometnog huliganizma : kako se mijenjala slika nogometnog nasilja“, Celeber, Zagreb, 2006. godine, str 35. – 36.

⁶ Prnjak, H., „Bad Blue Boys - prvih deset godina : društveni fenomen navijača nogometnog kluba Dinamo“, Marjan Express, Zagreb, 1997. godine, str 13.

interes navijačke grupe. Nasilju je sklon najčešće u situacijama kada smatra da je njegov klub zakinut na utakmici. Motivacija *navijača iz trenda* da se pridruži aktivnostima navijačke grupe posljedica je navijačkoga trenda. Cilj tog tipa navijača je ponašati se u skladu s navijačkim stilom. U nasilju sudjeluje jer je ono dio navijačkoga trenda iako često nije agresivan. Popriličan broj navijača iz trenda smatra kako je konzumiranje alkohola i različitih vrsta droga segment navijačkoga trenda. Treći tip navijača je *navijač – nasilnik*. Takav navijač stadion i gradske ulice doživljava kao optimalan ambijent za navijačko nasilje, često je pod utjecajem droge i alkohola, a na održavanje utakmice gleda kao kvalitetan prostor za nasilničko ponašanje. Uz nasilničko ponašanje sklon je krađama i drugim oblicima devijantnog ponašanja. Takav tip navijača češći je među mladima koji žive u nepovoljnim uvjetima te uz to potječu češće iz obitelji s ozbiljnim teškoćama. Četvrti tip navijača je *navijač – politički aktivist*. Osnovni motiv navijača političkog aktivista je shvaćanje navijačke skupine kao poligon za isticanje svojih političkih opredjeljenja. Nogometna priredba je poželjan okvir zbog velikog auditorija i egzaltirane atmosfere. Ono što je specifično za njegovo shvaćanje politike je antinomija prijatelj – neprijatelj bez ikakvih nijansi i posredovanja. Karakterizira ih nošenje nacionalne zastave i drugih političkih obilježja te forsiranje pjevanja i skandiranja s političkim konotacijama. Nasilju sklon iz ekstremnih političkih pobuda.⁷

Identična tipologija preuzeta je i kod proučavanja strukture navijačke skupine „*Bad Blue Boys*“. U provedenoj anketi pokazalo se kako se 82.8% anketiranih smatra *navijačem – navijačem*, 9,7% pripadnika skupine sebe vidi kao *navijačem iz trenda*, sebe kao *navijača – nasilnika* vidi 5,5% iako su provoditelji studije očekivali da će mnogi anketirani, a pogotovo oni mlađi, rado zaokružiti taj tip navijača i tako pokušati afirmirati svoj macho identitet u stvaranju. Iz tog podatka izvodi se zaključak kako u fizičkim sukobima često sudjeluju i navijači čiji odlazak na utakmice je motiviran drugim pobudama, ali u određenim situacijama i takvi navijači sudjeluju u navijačkim neredima. Prema istraživanju, *navijača – političkih aktivista* je najmanje na tribinama Bad Blue Boysa. Taj podatak lako se objašnjava činjenicom da su u vrijeme anketiranja politički sadržaji bili daleko rjeđi u svim glavnim elementima navijačkog izraza bilo vizualno bilo auditivno nego prije.⁸

Huligane možemo definirati kao mlađe muškarce i žene sklone destrukciji, nasilništvu i sitnom kriminalu.⁹ Zoran Žugić u svom članku navodi kako ponašanje stadionske publike nije moguće

⁷ Lalić D., „Torcida: pogled iznutra“, Profil multimedija, Zagreb, 2011. godine, str. 118. – 121.

⁸ Prnjak, H., „Bad Blue Boys - prvih deset godina : društveni fenomen navijača nogometnog kluba Dinamo“, Marjan Express, Zagreb, 1997., str. 196. – 198.

⁹ <https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search> posjećeno 19. 4. 2023.

jednoznačno smjestiti niti na stranu posebne supkulture mladih niti je potupno podvesti pod nogometni huliganizam, a to iz razloga što su i posebna supkultura i nogometni huliganizam međusobno povezani. Tako supkultura implicira neke elemente ritualiziranog nasilja, a isto tako huliganizam obuhvaća neke od bitnih značajki mladih. Supkulturu se shvaća kao proces odgajanja, oplemenjivanja, ali i civiliziranja. Supkultura unutar već postojećeg društvenog konteksta profilira svoju posebnost. Nogometni huliganizam prema Žugiću je dosta konfuzan i nedostatan termin za pokrivanje ili reprezentiranje skale raznolikih tipova društvenog ponašanja. Dovoljno je reći da nogometni huliganizam ne uključuje samo fizičku agresiju već i različite ritualizirane simbole.¹⁰

Mandensen i Eck su identifikirali šest pojavnih oblika navijačkog nasilja; verbalno, gestikuliranje prijetećim ili opscenim oblicima, bacanje predmeta (hrane, pića, sjedalica i sl.), užurbani i nasilni pritisci na prolaze za ulaz ili izlaze iz sportskog objekta, uništavanje imovine paljenjem ili drugim oblicima oštećivanja te fizičko nasilje koje uključuje pljuvanje, udaranje, uporabu hladnog oružja, uporabu vatrenog oružja i slično).¹¹

Dougie Brimson postavlja pitanje što je zapravo nogometni huliganizam, odnosno tko je nogometni huligan. Navodi primjerice kako su za neke huligani u biti obični i jednostavni po svom ponašanju, poput tinejdžera u kopiji nogometnog dresa koji hoda i pjevuši, a za druge su to mladići koji izazivaju nered bacanjem limenke s plinom koji izaziva suženje kroz staklo debelog izloga. Konačno, zaključuje kako se predodžba pojedinca o nogometnim huliganima stvara samo na dva načina, bilo iz vlastitog iskustva, bilo putem medija.¹² Biti i Lalić zaključuju kako postoje određena obilježja ekstremnih navijača. Uglavnom je riječ o mladima - kasnim adolescentima ili mlađim punoljetnicima, velikom većinom to su mladići iako se bilježi rast pristunosti djevojaka u odnosu na ranije godine, uglavnom su to „obični“ mladi koji su prema svojim socijalnim obilježjima slični svojim vršnjacima, a nisu dominantno delinkventi iz predgrađa. Radi se o pripadnicima organiziranih skupina koje se okupljaju oko nogometa i navijanja. To su osobe koje kroz svoje navijačke aktivnosti manifestiraju strast za životom, a najčešće su to dobri poznavatelji nogometa i sporta te istinski zaljubljenici u klubove za koje navijaju, a i sljedbenici su navijačkog supkulturnog stila te im je navijanje osnova za

¹⁰ Žugić, Z. (1992). 'Sport i kolektivno ponašanje: navijači između subkulture i / ili nogometnog huliganizma', *Kinesiology*, 24(1-2), str. 36-38.

¹¹ Prema Bilandžić, M., Leško, L.: Sport i nacionalna sigurnost: terorizam, špijunaža i korupcija u nogometu i ostalim sportovima, Despotus infinitus, Zagreb, 2019. godine, str. 179 - 180

¹² Brimson, D., „Tajne nogometnog huliganizma : kako se mijenjala slika nogometnog nasilja“, Celeber, Zagreb, 2006. godine, str. 31.

izražavanje posebnog supkulturnog identiteta koji je zasnovan na razlikovanju od službene kulture i buntovnom odnosu prema kulturi.¹³

Kada govorimo o navijačkim skupinama u Hrvatskoj, među najpoznatije nogometne navijačke skupine svakako ubrajamo Bad Blue Boyse, navijačku skupinu koja prati utakmice Građanskog nogometnog kluba Dinamo iz Zagreba. Najveći rival BBB-a je navijačka skupina Torcida, a koju čine najvatreniji navijači Hrvatskog nogometnog kluba Hajduk iz Splita. Uz Torcidu i BBB u prvoj hrvatskoj nogometnoj ligi prisutne su navijačka skupina Armada iz Rijeke, Kohorta iz Osijeka, Demoni iz Pule te Funcuti iz Šibenika.

Povijesno gledano o navijačkim neredima pisao je još Tacit koji opisuje okršaje u Pompejima 59. godine. Prilikom gladijatorskih igara gledatelji bi započeli svađu s uvredama, a onda nastavili bacanjem kamenja, a što bi prerاسlo u oružani sukob. Veliki broj osoba je u sukobima poginuo i bio ranjen te su Pompeji dobili desetogodišnju zabranu održavanja sportskih natjecanja. U travnju 1899. godine izbila je pobuna u Cappielowu tijekom utakmice polufinala kupa između Greenock Mortona i Port Glasgow Atheltic Cluba u kojoj se sukobilo 200 gledatelja. Ti događaji izgledaju vrlo moderno i nevjerojatno sličie ponašanju današnjih huligana i društvenoj kontroli da bi se spriječili incidenti i uspostavio javni red i mir. Francuske sportske novine L'equipe su 1997. su navele da je tijekom 20. stoljeća i to samo u događajima povezanim s nogometom, zbog huliganstva poginulo više od 1300 osoba diljem svijeta.¹⁴

Kao sinonim za nogometne tragedije smatra se Heysel. Katastrofa koja je šokirala cijeli svijet dogodila se 29. svibnja 1985. godine na stadionu Heysel u Bruxellesu. Toga dana trebala se održati utakmica finala Europskog kupa između Liverpoola i Juventusa. Utakmica je bila tretirana kao i sva druga finala te su prema protokolu navijači suparničkih timova bili odvojeni na stadionu, no čelnici klubova upozorili su na činjenicu da bi neutralni navijači mogli prodati svoje ulaznice ekstremnim navijačkim skupinama Liverpoola i Juventusa. Poznavajući burnu prošlost sukoba između talijanskih i engleskih navijača, a posebice imajući u vidu događaje s utakmice finala od prijašnje sezone u kojoj je Liverpool svladao Romu na jedanaesterce u srcu Rima, a nakon koje su se navijači Rome, policija i lokalni stanovnici okomili na navijače Liverpoola koji su bili primorani zatražiti smještaj u britanskom veleposlanstvu, bilo je za očekivati da će u Bruxellesu tenzije biti visoke.¹⁵ Katastrofa se dogodila otprilike sat vremena

¹³ Lalić D., Biti, O., Četverokut sporta, nasilja, politike i društva: znanstveni uvid u Europi i u Hrvatskoj, Politička misao, Vol. XLV, (2008.), br. 3-4, str. 256 – 257.

¹⁴ Bodin, D., „Huliganstvo“, Agencija za odgoj i obrazovanje, Zagreb, 2013. godine, str 12-13

¹⁵ <https://www.britannica.com/event/Heysel-Stadium-Disaster> posjećeno 24.4.2023.

prije početka utakmice kada su navijači Liverpoola provalili u dio koji je službeno bio namijenjen neutralnim navijačima, ali je pretežito bio popunjen navijačima Juventusa od kojih su mnogi bili iseljenici koji su boravili u Belgiji. Sukob navijača postajao je sve intenzivniji te su navijači Liverpoola tik do početka utakmice probili oskudnu zaštitnu ogradu i natjerali navijače Juventusa na povlačenje. Bježeći od pratnje navijači su zgnječeni u dijelu tribine koji je bio okružen betonskim potpornim zidom, koji se na kraju srušio. Umrlo je trideset i devet ljudi, a sve je rezultiralo petogodišnjom zabranom igranja u Europi svim engleskim klubovima. Četrnaest navijača Liverpoola je proglašeno krivim za prouzročenje smrti iz nehaja i svaki je osuđen na tri godine zatvora.¹⁶

3. Konvencije Vijeća Europe i Rezolucija Europske Unije

3.1.1. *Europska konvencija o nasilju i nedoličnom ponašanju gledatelja na sportskim događanjima, a posebno na nogometnim utakmicama (CETS BR.120)*

Katastrofa na stadionu Heysel potresla je svijet i otkrila potrebu hitnog poduzimanja mjera za povećanje sigurnosti na sportskim priredbama. Kao rezultat toga, u rekordnom roku, pripremljena je *Europska konvencija o nasilju i nedoličnom ponašanju gledatelja na sportskim događanjima, a posebno na nogometnim utakmicama* usvojena 19. kolovoza 1985. godine. Konvencija zahtjeva od država da poduzmu praktične mjere za sprječavanje i kontrolu nasilja i nedoličnog ponašanja gledatelja.¹⁷ Kako se val huliganskog nasilja najprije počeo širiti Velikom Britanijom, Francuskom, Italijom i dr. onda je upravo u tim državama najprije uvedeno zakonodavstvo koje je uređivalo nedolično ponašanje gledateljstva. Cilj Europske konvencije o nasilju i nedoličnom ponašanju gledatelja na sportskim događanjima, a posebno na nogometnim utakmicama (dalje u tekstu Konvencija br.120) bio je implementirati sve potrebne mjere u zakonodavne okvire država članica kako bi se nadzirala i spriječila protupravna ponašanja na sportskim priredbama. Donošenjem Konvencije države članice se nisu oslobodile svoje odgovornosti već su se obvezale donijeti odgovarajuće propise sa ciljem suzbijanja protupravnih ponašanja na sportskim natjecanjima.¹⁸

¹⁶ <https://www.bbc.com/news/uk-england-merseyside-32898612> posjećeno 25.4.2023.

¹⁷ <https://www.coe.int/en/web/sport/violence-convention> posjećeno 27.4.2023.

¹⁸ Dr. sc. Damir Primorac, Željko Duvnjak, Stipe Roso: Neki aspekti prekršaja prema zakonu... Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 47, 2/2010, str. 337.

Stranke se obvezuju osigurati formiranje i primjenu mjera namijenjenih sprječavanju i kontroli nasilja i nedoličnog ponašanja gledatelja, a posebno osigurati korištenje odgovarajućih sredstava za održavanje javnog reda i mira za suzbijanje nasilja i nedoličnog ponašanja u neposrednoj blizini i unutar stadiona te duž ruta koje koriste gledatelji, zatim olakšati suradnju i razmjenu odgovarajućih informacija između policijskih snaga i različitih aktera koji su uključeni ili će vjerojatno biti uključeni, a uz to države stranke se obvezuju primijeniti ili ako je potrebno usvojiti zakone koji predviđaju odgovarajuće kazne ili ovisno o slučaju odgovarajuće administrativne mjere za one koji su proglašeni krivima za kaznena djela povezana s nasiljem ili nedoličnim ponašanjem gledatelja.¹⁹ U svom 5. članku Konvencija br. 120 govori kako bi Stranke poštivajući postojeće zakonske procedure i načelo neovisnosti pravosuđa trebale nastojati omogućiti identifikaciju i kazneni progon gledatelja koji čine nasilno ponašanje ili druga kaznena djela. U situacijama u kojima je prikladno, a posebice u slučaju gostujućih gledatelja i u skladu s primjenjivim međunarodnim sporazumima stranke bi trebale razmotriti prijenos postupka protiv osoba uhićenih u vezi s nasiljem ili drugih kriminalnih ponašanja počinjenih na sportskim događajima u zemlju njihova prebivališta, traženje izručenja osoba osumnjičenih za nasilje ili drugo kriminalno ponašanje počinjeno na sportskim događajima, transfer osoba osuđenih za kaznena djela nasilja ili drugog kriminalnog ponašanja počinjenog na sportskim priredbama radi izdržavanja kazne u odgovarajućoj državi.²⁰

Članak 8. Konvencije br. 120 predviđa osnivanje Stalnog odbora. Svaku Stranku Konvencije može predstavljati jedan ili više delegata, a svaka Stranka ima jedan glas. Stalni odbor ima mogućnost jednoglasnom odlukom pozvati bilo koju nečlanicu Vijeća Europe koja nije stranka Konvencije te bilo koju sportsku organizaciju zainteresiranu da ih na jednom ili više sastanaka predstavlja promatrač. Stalni odbor saziva glavni tajnik Vijeća Europe. Odbor zasjeda najmanje jednom godišnje, a postoji mogućnost zasjedanja kada to zahtjeva većina članica.²¹ Stalni odbor odgovoran je i za nadzor nad primjenom ove konvencije. On poglavito može razmatrati odredbe konvencije i nužnost njihovih izmjena. Odbor je ovlašten održavati konzultacije s relevantnim sportskim organizacijama, izdavati preporuke strankama vezano uz mjere koje treba poduzeti, preporučiti odgovarajuće mjere za informiranje javnosti o aktivnostima

¹⁹ Europska konvencija o nasilju i nedoličnom ponašanju gledatelja na športskim priredbama, posebice na nogometnim utakmicama, CETS BR.120. Strasbourg, 19.VIII.1985., čl 3. st 1. t. a., b., c.

²⁰ Europska konvencija o nasilju i nedoličnom ponašanju gledatelja na športskim priredbama, posebice na nogometnim utakmicama, CETS BR 120. Strasbourg, 19.VIII. 1985 čl 5. st 1., 2. t. a., b., c.

²¹ *Ibid* čl 8., st 1.,2.,4.,5.

poduzetim u okviru Konvencije, izdavati preporuke Odboru ministara u vezi s državama koje nisu članice, a u svrhu pozivanja istih da pristupe Konvenciji.²² Među stalne partnere Odbora ubrajaju se: Europska komisija, Europska profesionalna nogometna liga (EPFL), EUROPOL, Svjetska nogometna federacija (FIFA), INTERPOL, Nogometni navijači Europe (FSE), Agencija za sigurnost sportskih terena (SGSA), Udruga europskih navijača (SDE) te Europski nogometni savez (UEFA)²³

Odbor je 2013. godine izdao Izvješće o konzultativnom posjetu Stalnog odbora Hrvatskoj 29. – 30. studenog (dalje u tekstu Izvješće). Odbor je u Izvješću izdao 38 preporuka, a kao prioriteti su navedeni *preporuka 1* - izrada nacionalnog strateškog dokumenta u kojem će se utvrditi ključne mjere potrebne za pružanje integriranog pristupa sigurnosti, zaštiti i usluzi. Uz izradu nacionalnog strateškog dokumenta Odbor nalaže da se u dokumentu navede koja agencija ima glavnu odgovornost za implementaciju strategije zajedno s predviđenim rokovima za implementaciju.²⁴ U *preporukama 8 i 9* istaknuta je potreba uspostavljanja lokalnog pilot projekta u Zagrebu i Splitu kako bi se razvili i implementirali višeagencijski pristup sigurnosti, zaštiti i pružanju usluga u vezi nogometnih utakmica koje igraju GNK Dinamo i HNK Hajduk, također kod projekata treba uzeti u obzir pozitivnu europsku praksu kao i uključiti sve aspekte predložene strategije nacionalne sigurnosti. Odbor u *preporuci 14* ističe potrebu za strategijom modernizacije nogometnih stadiona u Hrvatskoj te zakonskim osnivanjem agencije koja bi bila odgovorna za stadionsku infrastrukturu i s njom povezana poboljšanja. *Preporuka 15* naglašava potrebu za ispitivanjem svih mogućih izvora javnog i privatnog financiranja kako bi se podmirili troškovi modernizacije stadiona bilo kroz izgradnju novih ili poboljšanje postojećih stadiona na kojima se igraju profesionalne nogometne utakmice.²⁵ Nadalje, u *preporuci 30* Odbor je istaknuo potrebu za izdašnjim financiranjem koje bi omogućilo posjet hrvatskih policijskih delegacija utakmicama u inozemstvu kao i ugošćavanja stranih delegacija.²⁶ Konačno u *preporuci 32* naglašeno je kako bi hrvatske vlasti trebale osigurati sredstva za akciju prikupljanja dokaza u svrhu sprječavanja nereda i kršenja zakona.²⁷

²² *Ibid* čl 9., t. a, b, c, d, e

²³ <https://www.coe.int/en/web/sport/list-of-partners-of-the-standing-committee-of-the-european-convention-on-spectator-violence> posjećeno 28.4.2023.

²⁴ Izvješće o konzultativnom posjetu Stalnog odbora Hrvatskoj 29. – 30. studenog 2013. godine, T-RV(2014)8, Strasbourg, 27. ožujka 2014. godine

²⁵ *Ibid*

²⁶ *ibid*

²⁷ *ibid*

3.1.2 *Konvencija Vijeća Europe o integriranom pristupu sigurnosti, zaštiti i uslugama na nogometnim utakmicama i drugim sportskim priredbama (CETS.BR.218)*

U prosincu 2013. godine Odbor ministara Vijeća Europe zaključio je da je Konvencija br. 120 zastarjela te da njen sadržaj, a osobito mjere zaštite nisu usklađene s iskustvima i dobrom praksom kao ni s novijim preporukama Stalnog odbora Konvencije. Stoga je Odbor ministara uputio Stalni odbor da revidira Konvenciju br. 120, a Stalni odbor se umjesto da revidira Konvenciju odlučio na izradu novog teksta što je rezultiralo usvajanjem Konvencijom br. 218.²⁸ Konvencija Vijeća Europe o integriranom pristupu sigurnosti, zaštiti i uslugama na nogometnim utakmicama i drugim sportskim priredbama (dalje Konvencija br. 218) donesena je 2016. godine, a Hrvatska ju je ratificirala 2020. godine.²⁹

Cilj Konvencije br. 218 je pružiti sigurno, zaštićeno i dobrodošlo okruženje na nogometnim utakmicama i svim drugim sportskim priredbama. U tu svrhu stranke usvajaju integrirani, multiagencijski i uravnotežen pristup sigurnosti, zaštiti i uslugama. Stranke osiguravaju da sve javne i privatne agencije, a i ostali dionici prepoznaju da se zaštita, sigurnost i pružanje usluga ne mogu promatrati odvojeno te da mogu imati izravan utjecaj na provedbu preostale dvije komponente, isto tako stranke trebaju voditi računa o dobrim praksama u razvoju integriranog pristupa sigurnosti, zaštiti i uslugama.³⁰ Konvencije br. 218 nalaže uspostavu lokalnih i nacionalnih koordinacijskih mjera, a u svrhu razvoja i provedbe multiagencijskog integriranog pristupa sigurnosti, zaštiti i uslugama na nacionalnoj i lokalnoj razini. Stranke osiguravaju da koordinacijske mjere uključuju sve javne i privatne agencije odgovorne za pitanja sigurnosti, zaštite i usluga povezanih s priredbom, kako unutar tako i izvan mjesta održavanja priredbe.³¹ Stranke osiguravaju da nacionalni zakonski, regulatorni ili upravni okviri zahtijevaju od organizatora priredbe da, u dogovoru sa svim partnerskim agencijama, pruži sigurno i zaštićeno okruženje za sve sudionike i gledatelje, a isto tako da nadležna javna tijela provode propise ili mjere radi osiguranja učinkovitosti postupaka licenciranja stadiona, mjera certifikacije i sigurnosnih propisa te traže od relevantnih agencija da osiguraju da koncept stadiona,

²⁸ Prijedlog odluke Vijeća o ovlašćivanju država članica da postanu stranke, u interesu Europske unije, Konvencije Vijeća Europe o integriranom pristupu za sigurnost, zaštitu i usluge na nogometnim utakmicama i ostalim sportskim priredbama (CETS br. 218), Bruxelles 27.4.2018., 2018/0116 (NLE)

²⁹ Zakon o potvrđivanju Konvencije Vijeća Europe o integriranom pristupu sigurnosti, zaštiti i uslugama na nogometnim utakmicama i drugim sportskim priredbama (uz tekst Konvencije) NN 5/2020

³⁰ Konvencije Vijeća Europe o integriranom pristupu za sigurnost, zaštitu i usluge na nogometnim utakmicama i ostalim sportskim priredbama (CETS br. 218), Bruxelles 27.4.2018., 2018/0116 (NLE), čl. 2.

³¹ Konvencije Vijeća Europe o integriranom pristupu za sigurnost, zaštitu i usluge na nogometnim utakmicama i ostalim sportskim priredbama (CETS br. 218), Bruxelles 27.4.2018., 2018/0116 (NLE), čl. 4.

infrastruktura te mjere za upravljanje velikim brojem ljudi budu usklađeni s nacionalnim i međunarodnim standardima i dobrim praksama kao i da osiguraju da stadioni pružaju otvoreno i dobrodošlo okruženje za sve kategorije društva, uključujući djecu, starije osobe i osobe s invaliditetom.³² Stranke potiču sve agencije i dionike uključene u organizaciju nogometnih utakmica i drugih sportskih priredbi na javnim mjestima da međusobno surađuju, osobito u pogledu: procjene rizika i pripreme odgovarajućih preventivnih mjera osmišljenih radi ograničenja poremećaja i pružanja osiguranja lokalnoj zajednici i poduzećima, stvaranja sigurnog, zaštićenog i dobrodošlog okruženja na javnim mjestima određenim za okupljanja navijača prije i poslije priredaba³³ Stranke osiguravaju izradu multiagencijskih planova za slučaj nužde i hitnih intervencija te testiranje i poboljšanje tih planova tijekom redovitih zajedničkih vježbi.³⁴ U članku 8. potiče agencija na razvoj i provedbu politike proaktivne i redovite komunikacije s ključnim dionicima, uključujući predstavnike navijača i lokalne zajednice.³⁵ U kontekstu policijskog djelovanja članak 9. nalaže strankama osmišljavanje, redovito procjenjivanje i dodatno razrađivanje strategije policijskog djelovanja koja se temelji na dobroj praksi te koje su usklađene s integriranim pristupom sigurnosti, zaštiti i uslugama, također policija mora njegovati partnerstvo s relevantnim dionicima.³⁶ Prema članku 10. Konvencije, stranke trebaju poduzeti sve moguće mjere kako bi se smanjio rizik od incidenta koji uključuje nasilje i nered te osigurati u skladu s nacionalnim i međunarodnim pravom uspostavljanje mjera isključivanja koje su primjerene s obzirom na karakter i mjesto rizika, a radi suzbijanja i sprječavanja incidenata.³⁷ Članak pod naslovom „Međunarodna suradnja“ govori o obvezi osnivanja *Nacionalne nogometne informacijske točke* (NFIP) čija zadaća je biti posrednik za razmjenu svih informacija i obavještajnih podataka o nogometnim utakmicama s međunarodnim elementom i za organiziranje drugih pitanja međunarodne policijske suradnje.³⁸ Tekst članka 11. stavka 2-4 temelji se na Odluci Vijeća 2002/348/PUP od 25. travnja 2002. o sigurnosti u vezi s nogometnim utakmicama s međunarodnim elementom (dalje u tekstu Odluka) i u njemu se upotrebljava terminologija iz te odluke.³⁹ Prema Odluci od države članice zahtijeva se da osnuje ili odredi *Nacionalnu nogometnu informacijsku točku* (NFIP) koja djeluje kao izravna središnja kontaktna točka za razmjenu relevantnih obavijesti

³² *Ibid*, čl. 5.

³³ *Ibid*, čl. 6.

³⁴ *Ibid*, čl. 7.

³⁵ *Ibid*, čl. 8.

³⁶ *Ibid*, čl. 9.

³⁷ *Ibid*, čl. 10.

³⁸ *Ibid*, čl. 11.

³⁹ Odluka Vijeća od 25. travnja 2002. godine o sigurnosti u vezi s nogometnim utakmicama s međunarodnim elementom (2002/348/PUP)

te za olakšavanje međunarodne policijske suradnje u vezi s nogometnim utakmicama s međunarodnim elementom.⁴⁰ Također u Odluci se utvrđuju zadaće NFIP-ova, policijske informacije koje trebaju razmjenjivati te postupak komunikacije između NFIP-ova.⁴¹

3.2 Rezolucije Vijeća o ažuriranom Priručniku s preporukama za međunarodnu policijsku suradnju te mjerama za sprečavanje i kontrolu nasilja i nemira povezanih s nogometnim utakmicama međunarodnog karaktera koje uključuju najmanje jednu državu članicu

S druge strane Europska Unija 2016. godine donosi Rezolucije Vijeća o ažuriranom Priručniku s preporukama za međunarodnu policijsku suradnju te mjerama za sprečavanje i kontrolu nasilja i nemira povezanih s nogometnim utakmicama međunarodnog karaktera koje uključuju najmanje jednu državu članicu (dalje u tekstu Rezolucija).⁴² Svrha Rezolucije je poboljšanje sigurnosti i zaštite na nogometnim utakmicama te povećanje međunarodne suradnje, a ponajviše se temelji na međunarodnoj policijskoj suradnji kao i dosadašnjoj praksi koja stavlja naglasak na integrirani pristup sigurnosti kroz multiagencijsko djelovanje.⁴³ U općim smjernicama u vezi s ulogom i zadaćama nacionalnih nogometnih informacijskih točaka (NFIP-ova) na nacionalnoj razini navodi se kako su jedne od ključnih zadaća NFIP-a koordinacija razmjena informacija u vezi s nogometnim utakmicama koje se igraju u domaćim natjecanjima, prikupljanje i analiza podataka o incidentima povezanim s nogometom zajedno s uhićenjima i pritvaranjem do kojeg je došlo, prikupljanje i analiza informacija o uvođenju mjera isključenja i prema potrebi nadzor poštovanja takvih mjera isključenja, prema potrebi koordinacija i obrazovanje promatrača i obavještajaca. Rezolucijom se određuju glavna načela djelovanja domaćih i gostujućih policijskih izaslanstava i navodi kako bi svaka zemlja trebala poduzeti sve potrebne mjere za sprječavanje vlastitih građana da sudjeluju u ometanju javnog reda u drugoj zemlji i/ili njihovoj organizaciji,⁴⁴ određuju se način financiranja, troškovi,

⁴⁰ Odluka Vijeća od 25. travnja 2002. godine o sigurnosti u vezi s nogometnim utakmicama s međunarodnim elementom (2002/348/PUP), čl 1.

⁴¹ *Ibid* čl. 2., čl. 3., čl. 4.

⁴² Rezolucija Vijeća o ažuriranom priručniku s preporukama za međunarodnu policijsku suradnju te mjerama za sprečavanje i kontrolu nasilja i nemira povezanih s nogometnim utakmicama međunarodnog karaktera koje uključuju najmanje jednu državu članicu („Nogometni priručnik EU-a“), (2016/C 444/01)

⁴³ Primorac, D., i Pilić, M., "Sigurnost i zaštita na nogometnim utakmicama i ostalim sportskim priredbama prema rješenjima konvencije Vijeća Europe CETS br. 218." Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu 56, br. 2 (2019), str. 408.

⁴⁴ Rezolucija Vijeća o ažuriranom priručniku s preporukama za međunarodnu policijsku suradnju te mjerama za sprečavanje i kontrolu nasilja i nemira povezanih s nogometnim utakmicama međunarodnog karaktera koje uključuju najmanje jednu državu članicu („Nogometni priručnik EU-a“), (2016/C 444/01) str. 8

pratnja, sustav gostujućih policijskih izaslanstava, jezik, akreditacije, djelovanje na temelju bilateralnih ugovora sa zemljama koje nemaju NFIP.⁴⁵

3.3 Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Europski sud za zaštitu ljudskih prava

Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda usvojena je 4. studenog 1950. godine u Rimu, a na snagu je stupila 3. rujna 1953. godine. Konvencija je prvi uspješan pokušaj da načelima, odnosno proglašenim pravima u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima prizna obvezujuća pravna snaga, te se s pravom smatra prvim velikim aktom Vijeća Europe. Uspjeh Konvencije u najvećoj mjeri proizlazi iz činjenice da je njome ustanovljen djelotvoran institucionalan nadzor nad njezinom primjenom. Protokolom 11 Konvencije uspostavljen je Europski sud za ljudska prava u Strasbourgu koji je isključivo odgovoran za interpretaciju. Protokolom 11 omogućen je i nadzor Europskog suda za ljudska prava u slučajevima kada pojedinac, a ne država pokreće taj postupak. Pravo individualne tužbe postaje obvezno za sve države ugovornice te više ne ovisi o izjavi same države.⁴⁶ Republika Hrvatska stranka je Konvencije i svih pripadajućih protokola koji su na snazi. Opseg i način primjene konvencijskog prava u Republici Hrvatskoj određeni su Ustavom Republike Hrvatske. Republika Hrvatska potpisala je Konvenciju 6. 11. 1996., Zakon o potvrđivanju Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Protokola broj 1, 4, 6, 7 i 11 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda stupio je na snagu 5. 11. 1997. Istog je dana za Republiku Hrvatsku na snagu stupila i sama Konvencija.⁴⁷

Europski sud za ljudska prava u Strasbourgu (dalje u tekstu Sud) donio je dvije važne odluke koje se odnose na ljudska prava navijača i pravo države da suzbija nasilje na i oko sportskih terena. Sud je u presudama, s dva različita aspekta, promatrao predstavljaju li mjere koje je država izrekla navijačima u cilju kažnjavanja njihovog protupravnog ponašanja povredu nekog od ljudskih prava navijača zajamčenih Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Radi se o predmetima S., V. i A. protiv Danske (brojevi 35553/12, 36678/12 i

⁴⁵ Rezolucija Vijeća o ažuriranom priručniku s preporukama za međunarodnu policijsku suradnju te mjerama za sprečavanje i kontrolu nasilja i nemira povezanih s nogometnim utakmicama međunarodnog karaktera koje uključuju najmanje jednu državu članicu („Nogometni priručnik EU-a“), (2016/C 444/01) str. 9-14

⁴⁶ Šarin, D. " Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kroz odnos Europskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda Republike Hrvatske na primjeru zaštite ljudskog prava na pristup sudu." Pravni vjesnik 30, br. 3-4 (20145), str. 77.-78.

⁴⁷ Omejec, J., Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava, Novi informator Zagreb, 2014. godine, str. 31.-32.

36711/12, presuda od 22. listopada 2018) i Seražin protiv Hrvatske (broj 19120/15, odluka od 9. listopada 2018. godine objavljena 8. studenog 2018. godine)⁴⁸

3.3.1 *S., V. i A PROTIV DANSKE*

U presudi *S., V. i A protiv Danske*⁴⁹ činjenični opis navodi kako se radi o tri danska državljanina koji su bili u Kopenhagenu 2009. godine kako bi prisustvovali nogometnoj utakmici između Švedske i Danske. Drugi i treći podnositelj uhićeni su tijekom fizičkog sukoba između navijača. Kasnije je uhićen i prvi podnositelj s velikim brojem drugih navijača, nakon što je uočeno da potiče druge navijače na sudjelovanje u fizičkom sukobu. Sva tri podnositelja bila su pritvorena na manje od osam sati bez podizanja optužnice za kazneno djelo. Tražili su odštetu pred danskim sudovima zbog nezakonitog pritvora, ali neuspješno. Prvostupanjski sud utvrdio je da je policija imala opravdane razloge posumnjati da su podnositelji zahtjeva organizirali fizičke sukobe između nogometnih huligana u Kopenhagenu, a koje je policija imala dužnost spriječiti jer su mogli uzrokovati veliku opasnost za sigurnost drugih nogometnih navijača i trećih osoba. Sud je utvrdio da policija nije prekoračila svoje ovlasti pritvaranjem podnositelja zahtjeva. Također, utvrđeno je da je trajanje pritvora duže od zakonom propisanog maksimalnog trajanja od šest sati bilo opravdano u datim okolnostima. Presuda je potvrđena u žalbenom postupku.⁵⁰

Podnositelji zahtjeva žalili su se da je njihov pritvor bio nezakonit jer je prekoračen vremenski rok propisan domaćim zakonom, a posebno da nije bio opravdan prema članku 5. stavcima 1.(b) ili (c) Konvencije.⁵¹

Sud je zaključio kako domaći danski zakon propisuje mogućnost preventivnog pritvora odnosno preventivnog lišenja slobode sukladno danskom *Zakonu o policiji* u trajanju od šest sati, a iz opravdanih razloga ta mjera može biti produžena dulje od šest sati. Sud nadalje utvrđuje kako je policija podnositelje uhitila, a zatim ih osam sati kasnije pustila te kako je upravo to vrijeme zadržavanja bilo potrebno kako bi se osigurala sigurnost te spriječili neredi u kojima su podnositelji sudjelovali. Stoga je sud zaključio kako je preventivni pritvor određen podnositeljima bio zakonit u smislu članka 5. Konvencije. Sud je utvrdio kako je tužena država

⁴⁸ Nikolina Katić, *Nogometni navijači, huliganizam i ljudska prava*, <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/36374>, posjećeno 4. 5. 2023.

⁴⁹ Europski sud za ljudska prava, *S., V., A. protiv Danske* zahtjev br. 35553/12, 36678/12 i 36711/12, od dana 22. listopada 2018.

⁵⁰ *Ibid*

⁵¹ *Ibid*

dala dovoljno dokaza da su podnositelji predstavljali stvaran rizik za sigurnost drugih, javni red i mir te da manje invanzivna mjera ne bi polučila uspjeh.⁵²

3.3.2 *Seražin protiv Hrvatske*

U predmetu *Seražin protiv Hrvatske*⁵³ podnositelj zahtjeva inače pripadnik navijačke skupine nogometnog kluba Dinama iz Zagreba *Bad blue boys* podnosi zahtjev Sudu tvrdeći da mu je povrijeđeno pravo da ne bude dva puta suđen ili kažnjen za isto djelo (*ne bis in idem*). Dana 9. kolovoza 2012. godine Prekršajni sud u Zagrebu podnositelja je proglasio krivim za huliganstvo zbog nereda koje je kao navijač Dinama, uzrokovao tijekom nogometne utakmice 8. kolovoza 2012. godine. Osuđen je temeljem ZSNŠN na kaznu zatvora u trajanju od dvadeset i pet dana uz primjenu uvjetne osude na godinu dana. Također, temeljem ZSNŠN podnositelju je izrečena zaštitna mjera zabrane prisustvovanja utakmicama Dinama Zagreba te svim utakmicama koje se održavaju na stadionu Maksimir (domaći stadion Dinama) u razdoblju od jedne godine. U sklopu te mjere, podnositelju zahtjeva naloženo je javljanje u policijsku postaju najbližu njegovom mjestu prebivališta dva sata prije svake relevantne nogometne utakmice kako bi pružio informacije o mjestu boravka tijekom odigravanja nogometne utakmice. Unatoč pravomoćnosti presude, podnositelj je 3. listopada 2012. godine uhićen u Kijevu, nakon tučnjave između navijača Dinama iz Zagreba i Dynama iz Kijeva. Također, podnositelj je 6. studenog 2012. uhićen u Parizu nakon tučnjave navijača Paris Saint Germana i Dinama. Dana 2. veljače 2013. godine Općinski sud u Mostaru u Bosni i Hercegovini proglasio je podnositelja krivim za izazivanje nereda i napad na policiju tijekom nogometne utakmice između Dinama i Zrinskog iz Mostara koja se održala dan ranije. Podnositelj zahtjeva ponovno je uhićen sa skupinom drugih pojedinaca u Osijeku zbog sumnje na tučnjavu zbog incidenta u kojem su sudjelovali navijači Dinama i Osijeka. Dana 30. listopada 2013. godine podnositelj zahtjeva ponovno je uhićen sa skupinom drugih pojedinaca u Unešiću zbog skandiranja koje je predstavljalo govor mržnje tijekom utakmice Dinama i Zagore iz Unešića, suđeno mu je na nadležnom prekršajnom sudu i izrečena mu je novčana kazna, ali nema saznanja je li presuda postala pravomoćna. Nakon tučnjave na autocesti između navijača Dinama i navijača Hajduka iz Splita, dana 16. travnja 2016. godine, podnositelj zahtjeva je uhićen, a nadležno državno odvjetništvo podnijelo je kaznenu prijavu protiv podnositelja zahtjeva, ali nema saznanja o ishodu. Policija je 1. travnja 2014. godine zatražila od Prekršajnog suda u Zagrebu da u odnosu na podnositelja zahtjeva primijeni članak 34.a, stavak

⁵² *Ibid*

⁵³ Europski sud za ljudska prava, *Seražin protiv Hrvatske*, zahtjev br. 19120/15 od dana 9. 10. 2018.

1. Zakona, odnosno da mu se izrekne zabrana prisustvovanja svim nogometnim utakmicama Dinama i hrvatske reprezentacije u Hrvatskoj i inozemstvu u razdoblju od jedne godine i da ga se obveže na javljanje u policijsku postaju i preda svoje putne isprave. Prekršajni sud u Zagrebu prihvatio je prijedlog Policije pozivajući se na podatke koje je dostavila policija kao i na pravomoćnu presudu kojom je podnositelj zahtjeva proglašen krivim za huliganstvo. Podnositelj zahtjeva podnio je žalbu protiv te odluke Visokom prekršajnom sudu Republike Hrvatske. Konkretno je tvrdio da je naknadno izricanje zabrane protiv njega zbog ponašanja za koje je već proglašen krivim i kažnjen predstavljalo povredu načela *ne bis in idem*. Sud je podnositeljevu žalbu odbio uz obrazloženje kako je zabrana prisustvovanja športskim natjecanjima iz članka 34.a Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima preventivna mjera, čiji je cilj preveniranje mogućeg protupravnog ponašanja osobe za koju postoji saznanje da se već ranije protupravno ponašala. Navedena mjera je po svom sadržaju, preventivnoj svrsi i dužini trajanja, a posebno po načinu primjene i izricanju različita od zaštitne mjere zabrane prisustvovanja športskim natjecanjima iz članka 32. istog Zakona, a koja se izriče uz kaznu, nakon provedenog prekršajnog postupka. Policija je dana 9. srpnja 2015. godine zatražila od Prekršajnog suda u Zagrebu da primijeni mjeru isključenja iz članka 34.a, stavka 1. Zakona u odnosu na podnositelja zahtjeva, odnosno da mu se zabrani prisustvovanje na svim nogometnim utakmicama Dinamo Zagreba i hrvatske reprezentacije u Hrvatskoj i u inozemstvu u razdoblju od jedne godine i da ga obveže da se javlja u policijsku postaju. Prekršajni sud u Zagrebu je odobrio prijedlog policije i zabranio podnositelju zahtjeva prisustvovanje svim nogometnim utakmicama Dinamo Zagreba i hrvatske reprezentacije u Hrvatskoj i u inozemstvu u razdoblju od jedne godine, a uz to podnositelju je i naložio javljanje u policijsku postaju najbližu njegovom mjestu prebivališta dva sata prije svake relevantne nogometne utakmice kako bi pružio informacije o mjestu boravka tijekom nogometne utakmice te dva sata nakon završetka utakmice. Podnositelj je zatim podnio žalbu Visokom prekršajnom sudu u Zagrebu, navodeći povredu načela *ne bis in idem*, ali je Sud odbio njegovu žalbu ponavljajući tvrdnje koje je naveo u svojoj prethodnoj odluci.⁵⁴ Podnositelj je upravo zbog navedene činjenice smatrao da je dva puta kažnjen za isto djelo, jednom kroz prekršajnu kaznu, a jednom kroz preventivnu mjeru.⁵⁵

⁵⁴ Europski sud za ljudska prava, *Seražin protiv Hrvatske*, zahtjev br. 19120/15 od dana 9. 10. 2018., paragraf 69., 70. paragraf 1-25

⁵⁵ Europski sud za ljudska prava, *Seražin protiv Hrvatske*, zahtjev br. 19120/15 od dana 9. 10. 2018., paragraf 61

Sud je utvrdio kako je hrvatski *Zakon o sprječavanju nereda na sportskim natjecanjima* kao i mjere koje su u njemu propisane upravo izrađen u duhu međunarodnih standarda te kako su slične mjere zabrane, ali i preventivne mjere propisane u gotovo svim zakonodavstvima. Nakon toga Sud je razmotrio prirodu sankcija i preventivnih mjera koje su izrečene podnositelju, prije svega preventivne mjere zabrane odlaska na sportska natjecanja. Sud je ponovio kako da bi došlo do primjene načela *ne bis in idem*, (obje) sankcije koje su nametnute istoj osobi moraju po svojoj prirodi biti kaznene da bi aktivirale zaštitu iz članka 4. protokola 7. uz Konvenciju.⁵⁶ Sud je utvrdio kako prekršaji za koje je podnositelj bio kažnjen u domaćim postupcima sukladno Zakonu o sprječavanju nereda na sportskim natjecanjima predstavljaju prekršaje te stoga ulaze u kaznenu sferu u smislu Konvencije. Sud je primijetio kako se radi o odvojenoj mjeri i kako ona nije direktno povezana s prekršajem. Preventivna mjera zabrane izrečena je u upravnom postupku i za cilj je imala zaštitu većeg broja ljudi odnosno gledatelja sportskih natjecanja kao i javnog reda i mira, a ne dodatno kažnjavanje podnositelja. Pošto svrha preventivne mjere nije kažnjavanje osoba kojima je izrečena, ona se u konvencijskom smislu ne može smatrati kaznenom po svojoj prirodi. Sud je odlučio kako je zahtjev podnositelja *ratione materiae* nedopušten, budući da članak 4. Protokola br 7. uz Konvenciju nije dopušten u ovom predmetu jer nema dvostrukog kažnjavanja podnositelja, odnosno podnositelju nisu bile nametnute dvije mjere koje su penalne po svojoj prirodi.⁵⁷

3.3.3 Mesić i dr. protiv Hrvatske

U predmetu Mesić i dr. protiv Hrvatske⁵⁸ Sud se pozvao na raniju odluku u predmetu *Seražin protiv Hrvatske* jer se i u ovom predmetu ispitivalo isto pitanje odnosno jesu li postupci u vezi s primjenom mjere isključenja, u kojima se u tom predmetu uzimala u obzir osuda podnositelja zahtjeva za huliganstvo i na nju se pozivalo, predstavljali izricanje kazne te su stoga bili protivni članku 4. Protokola br. 7 Konvencije. Nakon detaljne analize mjere isključenja na temelju 3 kriterija poznatijih kao „*kriterij Engel*“⁵⁹ koje treba uzeti u obzir kada se utvrđuje je li ili nije bilo optužbe za kazneno djelo, Sud je utvrdio da mjera ne uključuje utvrđivanje

⁵⁶ Europski sud za ljudska prava, *Seražin protiv Hrvatske*, zahtjev br. 19120/15 od dana 9. 10. 2018., paragraf 69.,70.

⁵⁷ *Ibid* paragraf 84-92

⁵⁸ Europski sud za ljudska prava, *Mesić protiv Hrvatske*, zahtjev br. 792/16 od dana 12.2.2019

⁵⁹ U presudi *Engel i dr. protiv Nizozemske* od 8. lipnja 1976. godine u 82. stavku Sud navodi kako je neophodno znati pripadaju li odredbe koje reguliraju djelo koje je predmet optužbe u pravnom sustavu odgovorne države, kaznenom ili disciplinskom zakonu ili oba u isto vrijeme. Ovako postavljena obilježja imaju samo formalnu i relativnu vrijednost i moraju se ispitati u svjetlu zajedničkog imenitelja pojedinačne legislative različitih država ugovornica

optužbe za kazneno djelo te da stoga članak 4. Protokola br. 7 nije primjenjiv na taj predmet. Temeljem toga Sud je utvrdio kako je i ovaj zahtjev nedopušteni.⁶⁰

3.3.4. *Ostendorf protiv Njemačke*

Podnositelj zahtjeva je navijač nogometnog kluba Werder iz Bremena koji je redoviti posjetitelj utakmica navedenog kluba. Između 3. rujna 1996. i 24. svibnja 2003. zabilježeno je osam incidenata u kontekstu nogometnih utakmica za koje se smatralo da je podnositelj zahtjeva bio uključen. Također, podnositelj zahtjeva registriran je u nacionalnom registru osoba sklonih nasilju u kontekstu sportskih događaja. Dana 10. travanja 2004. godine podnositelj zahtjeva i 30 do 40 drugih navijača otputovali su iz Bremena u Frankfurt na Majni kako bi prisustvovali nogometnoj utakmici Werdera i Frankfurta. Bremenska policija prethodno je obavijestila policiju Frankfurta na Majni da je tridesetak do četrdesetak osoba koje su bile spremne upotrijebiti nasilje u kontekstu sportskih događaja (tzv. huligani kategorije C) planiralo putovati iz Bremena u Frankfurt na Majni. Po dolasku na glavni kolodvor u Frankfurtu, policija je identificirala podnositelja zahtjeva kao „vođu bremenskih huligana“. Skupina je pod pratnjom policije otišla u pub. Kada je skupina napustila pub, policija je primijetila da podnositelj zahtjeva nije s grupom. Policija je podnositelja zahtjeva pronašla u ženskom WC-u puba tamo ga uhitila u 14;30 te ga odvela u policijsku postaju blizu stadiona uz oduzimanje mobitela. Podnositelj zahtjeva pušten je oko 18;30 istog dana, sat vremena nakon završetka utakmice. Mobitel mu je vraćen 15. travnja 2004. godine.⁶¹ ESLJP u presudi je zaključio kako nije došlo do povrede čl. 5. st 1. Konvencije koji govori o pravu na slobodu i sigurnost jer je policijski pritvor bio opravdan kako bi se ispunila zakonom propisana obaveza, a u ovom slučaju je to sprječavanje podnositelja zahtjeva da potiče i sudjeluje u fizičkim sukobima između navijačkih skupina Werdera i Frankfurta.⁶² Graovac navodi kako je ova presuda važna iz razloga što je s ovom odlukom Europski sud potvrdio i djelomice dogradio svoju ustaljenu sudsku praksu u predmetnoj materiji. Potvrdio ju je u dijelu koji se tiče razgraničenja oduzimanja osobne slobode radi izvršenja zakonske obveze i radi dovođenja nadležnoj sudbenoj vlasti u slučajevima iz točke c) članka 5. stavka 1. Europske konvencije, a dogradio ju je stajalištem kako se obaveza čuvanja javnog reda i mira u obliku nečinjenja kažnjivih djela

⁶⁰ Europski sud za ljudska prava, Mesić protiv Hrvatske, zahtjev br. 792/16 od dana 12.2.2019, paragraf 38. – 42.

⁶¹ Europski sud za ljudska prava, presuda Ostendorf protiv Njemačke zahtjev br. 15598/08, od dana 7. ožujka 2013., paragraf 6. – 12.

⁶² *Ibid*

može smatrati specifičnom i konkretnom obvezom u smislu članka 5. stavka 1.b) Europske konvencije.⁶³

4. Pravno uređenje navijačkog ponašanja u Republici Hrvatskoj

*Zakon o sprječavanju nereda na sportskim natjecanjima*⁶⁴ (dalje u tekstu ZSNŠN) usvojen je na sjednici Hrvatskog sabora 15. srpnja 2003. godine, a na snagu je stupio 23. srpnja 2003. godine.⁶⁵ Kako do 2003. godine u Hrvatskoj nije postojao niti jedan zakon koji bi bio usklađen s Europskom konvencijom o nasilju i nedoličnom ponašanju gledatelja na sportskim događajima, posebice na nogometnim utakmicama, a koji bi se odnosio na sprječavanje, suzbijanje i sankcioniranje protupravnih ponašanja na sportskim natjecanjima bilo je nužno donijeti zakon koji bi uređivao takvu materiju.⁶⁶ Neposredno prije donošenja ZSNŠN na utakmici finala Svjetskog prvenstva u vaterpolu u slovenskom Kranju između Hrvatske i Srbije i Crne Gore dogodio se jedan od najvećih navijačkih incidenata na prostoru bivše Jugoslavije.⁶⁷ Utakmicu je obilježila opća tučnjava hrvatskih i srpskih navijača koja je prekinula utakmica, a u jednom trenutku dovela u pitanje i nastavljanje susreta. Nekoliko tisuća navijača, naročito hrvatskih, stiglo je u Kranj bez ulaznice za utakmicu te nisu na vrijeme bili maknuti s bazena, a broj policije i redara bio je premalen da spriječi nered. Tučnjava je rezultirala sa 14 uhićenih navijača, a upravo se nakon nereda u Kranju donio prvi ZSNŠN koji je propisao iznimno stroge kazne za izgređnike na sportskim natjecanjima. Sam događaj je imao međunarodni odjek, a u pitanje je došla i daljnja organizacija regionalnih natjecanja.

Svrha ZSNŠN je osigurati sigurnost gledatelja, natjecatelja i drugih sudionika sportskog natjecanja ili sportske priredbe, stvaranje okruženja koje sprječava, suzbija i sankcionira nedolično ponašanje, nered, te nasilje, prije, za vrijeme i nakon sportskog natjecanja ili sportske priredbe. Cilj zakona je i zaštita gledatelja koji se dolično ponašaju, zaštita drugih građana i njihove imovine, imovine pravnih osoba te stvaranje uvjeta da sportsko natjecanje ili

⁶³ Graovac G., "Oduzimanje osobne slobode zbog nepoštovanja sudskog naloga ili izvršenja zakonske obveze u praksi Europskog suda za ljudska prava." Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu 64, br. 3 (2014), str. 445.

⁶⁴ Zakon o sprječavanju nereda na sportskim natjecanjima, NN 117/03, 71/06, 43/09, 34/11, 114/22.

⁶⁵ Zakon o sprječavanju nereda na sportskim natjecanjima, NN 117/2003 (23.7.2003.)

⁶⁶ Primorac, D., Duvnjak Ž., i Roso S., "Neki aspekti prekršaja prema Zakonu o sprječavanju nereda na sportskim natjecanjima." Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu 47, br. 2 (2010), str. 335.

⁶⁷ <https://www.index.hr/sport/clanak/prije-19-godina-bila-je-makljaza-hrvata-i-srba-koja-je-promijenila-navijacki-svijet/2372377.aspx> posjećeno 9.5.2023.

športska priredba što više pridonosi kvaliteti života građana, osobito mladeži.⁶⁸ Prvotna verzija zakona iz 2003 nije niti jedan oblik protupravnog ponašanja okarakterizirala kao kazneno djelo⁶⁹, a što je izmijenjeno 2011. godine kada su u članku 2. stavku 1. podstavku 8. zakona uz prekršaje i sankcije protupravnih zakona propisana tim zakonom uvrštena i kaznena djela.⁷⁰ Zakon definira športskim natjecanjem svako pojedino natjecanje u okviru sustava športskih natjecanja uspostavljenog na temelju Zakona o športu, u kome se natječu domaći i gostujući športski klub, međunarodno natjecanje organizirano na području Republike Hrvatske, natjecanje u sustavu europskih i svjetskih športskih organizacija, natjecanje za koje postoji procjena mogućnosti izbijanja nereda i nasilja te natjecanje u inozemstvu u kojem sudjeluje reprezentacija ili športski klub iz Republike Hrvatske⁷¹, također u zakon je od 2011⁷² uvedena definicija redara kao posebno osposobljene osobe angažirane od strane organizatora radi održavanja reda i mira u športskom objektu.⁷³ Pored športskog objekta definiranog odredbama Zakona o sportu, ZSNŠN smatra zatvorenim objektom i drugi zatvoreni ili otvoreni objekt koji služi obavljanju drugih djelatnosti kada se povremeno koristi za športsko natjecanje te prostor na kojem se ulazak i kretanje osoba uvjetuje posjedovanjem ulaznice ili posebne dozvole koju izdaje organizator natjecanja.⁷⁴

4.1. Protupravna ponašanja prema Zakonu o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima

U svom četvrtom članku ZSNŠN propisuje protupravna ponašanja. Tako prvi stavak govori kako se u smislu ZSNŠN protupravnim ponašanjem smatra posjedovanje ili konzumiranje alkoholnih pića i drugih pića koja sadrže više od 6% alkohola droga te posjedovanje pirotehničkih sredstava, oružja i drugih sredstava pogodnih za nanošenje ozljeda ili za stvaranje nereda i nasilja, zatim pokušaj unošenja ili unošenje u športski objekt alkoholnih pića, droga, pirotehničkih sredstava, oružja i drugih predmeta pogodnih za nanošenje ozljeda. Protupravno ponašanje je i paljenje i bacanje pirotehničkih sredstava kao i bacanje predmeta u natjecateljski prostor.⁷⁵

⁶⁸ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima NN 114/2022, čl. 1.

⁶⁹ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima NN 117/2003, čl. 2.

⁷⁰ Zakon o izmjenama i dopunama zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima (NN br. 34/2011)

⁷¹ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima NN 114/2022, čl 3. st 1.,

⁷² Zakon o izmjenama i dopunama zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima (NN br. 34/2011)

⁷³ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima NN 114/2022, čl 3. st 3.,

⁷⁴ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima NN 114/2022, čl 3. st. 5.

⁷⁵ *Ibid* čl 4.

Jedna od spornijih odredbi je odredba 4. članka ZSNŠN koje kao protupravno ponašanje označavaju pokušaj ulaska, dolazak i boravak na prostoru športskog objekta u alkoholiziranom stanju iznad 0,50 g/kg, odnosno odgovarajući iznos miligrama u litri izdahnutog zraka.

Odredba o ulasku, dolasku odnosno boravku u prostoru športskog objekta u alkoholiziranom stanju sporna je iz razloga što budi sumnju u jednaku primjenu na sve posjetitelje sportskih događanja. Zanimljiv je slučaj maksimirskoga stadiona gdje je na tribinama „zapad gore“ i „zapad dolje“ na utakmicama visokog rizika zabranjena prodaja alkoholnih pića kao i da su posjetitelji na tim tribinama podložni alko-testovima od strane policije i redarskih službi, no upitna je situacija u svečanoj loži, a koja se nalazi između te dvije tribine u kojoj je služenje alkohola omogućeno osobama koje posjeduju ulaznicu za tu tribinu (sponzori, obitelji i prijatelji igrača, klupski dužnosnici), a kako im se prije, za vrijeme i nakon utakmice toči alkohol, nije nemoguća situacija da se posjetiteljima lože izmjeri više od 0,50 g/kg, odnosno odgovarajući iznos miligrama u litri izdahnutog zraka. Valja spomenuti i slučaj iz 2014. godine, a koji se dogodio u VIP loži poljudskog stadiona inače domaćeg stadiona HNK Hajduka iz Splita. Na utakmici između HNK Hajduk i GNK Dinamo došlo je do fizičkog obračuna između Zdravka Mamića tada izvršnog predsjednika GNK Dinamo i Ive Bege bivšeg igrača Hajduka. Policija tada nije intervenirala, a zanimljiva je činjenica da su samo red iznad sjedili visokopozicionirani policijski dužnosnici redom; zamjenik ravnatelja policije za opću sigurnost, načelnik uprave policije, načelnik PU zadarske, načelnik PU dubrovačko-neretvanske te načelnik PU šibensko-kninske⁷⁶. Tri godine nakon, a također na splitskom Poljudu ponovno dolazi do naguravanja u svečanoj loži, a ovaj puta između Tomislava Svetine tada direktora Dinama i Maria Branca tada sportskog direktora Hajduka, ovoga puta za razliku od prošlog slučaja policija je ipak intervenirala te podnijela četiri prekršajne prijave⁷⁷ Shodno navedenome može se zaključiti kako ni posjetitelji svečane lože nisu izuzeti od ekscesa i fizičkih obračuna. Naravno da posjetitelji svečanih loža nisu u toj mjeri ugroza za sigurnost kao najvatreniji navijači, ali Zakon bi se trebao primjenjivati jednako na sve i u svim dijelovima stadiona.

Vežano uz prethodno spomenuto protupravno ponašanje vrijedi spomenuti i odredbu ZSNŠN koja ovlašćuje policiju da osobu koja se izjasni ili je prema okolnostima očigledno da ide na športsko natjecanje, a svojim ponašanjem izaziva osnovanu sumnju da je pod utjecajem

⁷⁶ <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/razotkrivajuca-fotografija-mamic-se-tuce-a-petorica-sefova-policije-sve-to-gledaju-i-smiju-se-988820> posjećeno 20.5.2023.

⁷⁷ <https://sportske.jutarnji.hr/sn/dodvoravanje-navijacima-u-svecanoj-lozi-poljuda-je-li-moguće-da-je-zbog-ovih-rijeci-poceo-incident-između-celnika-hajduka-i-dinama-6674160> posjećeno 23.5.2023.

alkohola ili droga ili se drugačije protupravno ponaša, utvrditi identitet, pregledati nosi li alkoholno piće ili droge, pirotehnička sredstva, oružje i druga sredstva pogodna za nanošenje ozljeda ili za stvaranje nereda i nasilja kao i podvrgnuti je utvrđivanju prisutnosti alkohola u organizmu mjerenjem količine alkohola u litri izdahnutog zraka odgovarajućim mjernim uređajem, udaljiti je iz sredstava javnog prometa, zabraniti joj dolazak u mjesto športskog natjecanja ili ulazak u sportski objekt, zadržati je do isteka vremena od dva sata nakon završetka sportskog natjecanja.⁷⁸ Svrha ove zakonske odredbe bila je pružiti policiji priliku da već prije početka sportskog događaja identificira i onemogući onima najproblematičnijima pristup sportskom događanju, ali zapravo pružanje ovolikih ovlasti policiji potencijalno ugrožava i neproblematične odnosno obične, neagresivne posjetitelje sportskih događanja kao i osobe koje se zateknu u blizini sportskog objekta, ali niti nemaju namjeru odlaska na utakmicu. Pitanje je koliko je svrhovito izložiti potencijalnom udaljavanju iz sredstava javnog prometa, zabrani dolaska u mjesto sportskog natjecanja ili zadržavanje do isteka od dva sata nakon završetka sportskog natjecanja primjerice dva starija gospodina koja su nakon nedjeljnog ručka i par čaša vina odlučili posjetiti nogometnu utakmicu ili bračni par koji je nakon dječjeg rođendana odlučio posjetiti završnicu košarkaškog kupa, a uz sve to potpuno je nejasno tko zapravo kontrolira policiju u postupanju ove vrste.

4.2. Kaznena djela prema Zakonu o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima

Kao što je već ranije navedeno, u prvoj verziji ZSNŠN nisu bila uvrštena kaznena djela, a što je izmijenjeno 2006. Tako ZSNŠN u kaznena djela ubraja; *Sudjelovanje u tučnjavi ili napadu na gledatelje ili druge osobe, organiziranje nasilja na športskim natjecanjima, uništavanje stvari ili imovine na športskom natjecanju, nepoštivanje mjera i zabrana*⁷⁹

4.2.1. Sudjelovanje u tučnjavi ili napadu na gledatelje ili druge osobe

Kazneno djelo koje je opisano u članku 31.a ZSNŠN-a može se počiniti jedino za vrijeme odlaska na sportsko natjecanje, trajanja sportskog natjecanja ili povratka sa sportskog natjecanja⁸⁰. Predmetno djelo je u korelaciji s kaznenim djelom sudjelovanja u tučnjavi iz

⁷⁸ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima NN 114/2022, čl. 26.

⁷⁹ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima NN 114/2022, čl. 31.a, 31.b, 31.c, 31.d

⁸⁰ Sportsko natjecanje definirano je u čl 3. st 1. ZSNŠN NN 114/2022 kao svako pojedino natjecanje u okviru sustava športskih natjecanja uspostavljenog na temelju Zakona o športu, u kome se natječu domaći i gostujući športski klub, međunarodno natjecanje organizirano na području Republike Hrvatske, natjecanje u sustavu europskih i svjetskih športskih organizacija, natjecanje za koje postoji procjena mogućnosti izbijanja nereda i nasilja te natjecanje u inozemstvu u kojem sudjeluje reprezentacija ili športski klub iz Republike Hrvatske.

članka 122. Kaznenog zakona⁸¹. Kod ovog kaznenog djela potrebno je naglasiti kako se kažnjava zbog samog sudjelovanja u tučnjavi gdje je neka osoba teško tjelesno ozlijeđena ili prouzročena smrt neke osobe i to kaznom zatvora od 3 mjeseca do 3 godine, ali u slučaju ako se utvrdi tko je od sudionika tučnjave prouzročio tešku tjelesnu ozljedu ili smrt neke osobe, tada će ta osoba odgovarati samo za npr. ubojstvo ili tešku tjelesnu ozljedu dok će ostali sudionici odgovarati zbog ovog kaznenog djela.⁸²

U 3. i 4. stavku 31.a članka ZSNŠN-a propisana je odgovornost organizatora i vođe u situaciji kada je došlo do teške tjelesne ozljede neke osobe, a u 4. stavku ako je došlo do smrtno posljedice što rezultira i strožom kaznom zatvora od tri do deset godina zatvora u odnosu na nanošenje tjelesnih ozljeda za koje je određena kazna zatvora od jedne do osam godina zatvora. Organizator je dominantna figura koja drži dirigentsku palicu u svojim rukama, određuje plan, program, ciljeve i taktičke poteze grupe. On usmjerava aktivnosti grupe i autoritet je ostalim osobama te je kohezivni faktor u unutarnjim odnosima skupine. Za razliku od člana grupe koji nema lidersku ulogu i koji daje samo svoj udio u počinjenu kaznenog djela, vođa grupe je po svojoj važnosti i utjecaju odmah iza organizatora.⁸³ Predmetno kazneno djelo može se počiniti samo s namjerom, a 5. stavak 31.a članka oslobađa sudionika tučnjave odgovornosti ako je osoba u tučnjavu uvučena bez svoje krivnje ili samo radi toga jer se branila ili razdvajala druge sudionike u tučnjavi.⁸⁴

4.2.2. Organiziranje nasilja na športskim natjecanjima

Predmetno djelo predstavlja kazneno djelo sukladno odredbama ZSNŠN, a čini ga osoba koja organizira ili vodi grupu ljudi koji zajednički za vrijeme odlaska na športsko natjecanje, trajanja športskog natjecanja ili povratka sa športskog natjecanja sudjeluje u tučnjavi ili napadu na druge gledatelje, redare, službene osobe organizatora natjecanja, športase ili druge osobe uslijed čega je neka osoba tjelesno ozlijeđena ili je došlo do oštećenja ili uništenja tuđe stvari ili imovine veće vrijednosti. Počinitelj će biti kažnjen kaznom zatvora od jedne do pet godina.⁸⁵ Dakle, osnovni cilj ovog kaznenog djela je kazniti onoga tko organizira nasilje na športskom

⁸¹ Tko sudjeluje u tučnjavi ili u napadu više osoba, ako su tučnjava ili napad imali za posljedicu smrt ili tešku tjelesnu ozljedu jedne ili više osoba, za samo takvo sudjelovanje, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

⁸² Primorac, D., Konjić, Z., Blaće, K., "Kaznena djela u zakonu o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima s osvrtnom na mjere opreza prema zakonu o kaznenom postupku." Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu 48, br. 4 (2011), str. 830.

⁸³ Primorac, D., Konjić, Z., Blaće, K., "Kaznena djela u zakonu o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima s osvrtnom na mjere opreza prema zakonu o kaznenom postupku." Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu 48, br. 4 (2011), str. 831.

⁸⁴ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima NN 114/2022, čl. 31.a, st 5.

⁸⁵ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima NN 114/2022, čl. 31.b

natjecanju. Riječ je o novom kaznenom djelu budući da se ovo kazneno djelo ne može podvesti pod niti jedno kazneno djelo unutar Kaznenog zakona (dalje u tekstu KZ). Upravo radi potrebe inkriminacije organizatora ili vođe grupe bilo je nužno propisati ovakvo kazneno djelo bez obzira što je posljedica tek tjelesna ozljeda ili uništenje ili oštećenje tuđe stvari ili imovine veće vrijednosti.⁸⁶

4.2.3. Uništavanje stvari ili imovine na športskim natjecanjima

Predmetno kazneno djelo čini onaj tko za vrijeme odlaska na športsko natjecanje, trajanja športskog natjecanja ili povratka sa športskog natjecanja ošteti, izobličiti, uništi ili učini neuporabljivom tuđu stvar ili imovinu veće vrijednosti. Počinitelj će se kazniti novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.⁸⁷ Usporedimo li predmetno kazneno djelo s kaznenim djelom Oštećenja tuđe stvari iz članka 235. Kaznenog zakona koji kaže kako će se osoba koja ošteti, uništi, izobličiti ili učini neuporabljivom tuđu stvar, kazniti s kaznom zatvora do dvije godine⁸⁸, valja naglasiti kako je osnovna razlika u propisanoj kazni zatvora gdje je u slučaju kaznenog djela uništavanja stvari ili imovine na športskim natjecanjima propisana kazna zatvora do tri godine, a u slučaju kaznenog djela oštećenja tuđe stvari propisana kazna zatvora do dvije godine. Isto tako potrebno je istaknuti kako za počinjenje kaznenog djela iz članka 31.c ZSNŠN bitno da se radi o uništenju tuđe stvari ili imovine veće vrijednosti kao i da se predmetno kazneno djelo može počiniti za vrijeme odlaska, trajanja i povratka sa športskog natjecanja.

4.2.4. Nepoštivanje mjera i zabrana

Za činjenje ovog kaznenog djela kaznit će se tko za vrijeme trajanja zaštitne mjere iz članka 32., sigurnosne mjere iz članka 34. ili zabrane prisustvovanja športskom natjecanju iz članka 34.a ovoga Zakona zatekne na prostoru športskog objekta ili se njegova prisutnost utvrdi na drugi način, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.⁸⁹ Isto kao i u slučaju kaznenog djela Organiziranja nasilja na športskim natjecanjima iz 31.b ZSNŠN i ovdje je riječ o novom kaznenom djelu koje se po svom zakonskom okviru ne može podvesti pod neko drugo kazneno djelo u KZ-u. Prije izmjena i dopuna ZSNŠN ovakvo postupanje zakonodavac je okarakterizirao kao prekršaj, navedenim izmjenama zakonodavac je želio

⁸⁶ Primorac, D., Konjić, Z., Blaće, K., "Kaznena djela u zakonu o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima s osvrtom na mjere opreza prema zakonu o kaznenom postupku." Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu 48, br. 4 (2011), 832. str

⁸⁷ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima NN 114/2022, čl. 31.c

⁸⁸ Kazneni zakon NN 114/22, čl. 235.

⁸⁹ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima NN 114/2022, čl. 31.d

onemogućiti neozbiljno shvaćanje i izigravanje izrečenih mjera koje se odnose na zabranu prisustvovanja određenim športskim natjecanjima. Stoga, ovo kazneno djelo uvedeno je za sve koje koji se za vrijeme trajanja zaštitnih mjera, sigurnosnih mjera i drugih mjera zateknu u prostoru športskog objekta ili se njegova prisutnost utvrdi na neki drugi način.⁹⁰

4.3. Zaštitne mjere i mjere opreza

Prekršajni sud može počinitelju prekršaja propisanog ZSNŠN uz novčanu kazni i kaznu zatvora, pored zaštitnih mjera i mjera opreza propisanih Prekršajnim zakonom (dalje u tekstu PZ) izreći i zaštitne mjere; *zabrane prisustvovanja određenim športskim natjecanjima na području Republike Hrvatske s obvezom javljanja u policijsku postaju, zabrane prisustvovanja određenim športskim natjecanjima na području Republike Hrvatske s obvezom boravka u policijskoj postaji, zabrane odlaska na određena športska natjecanja u inozemstvu na kojima sudjeluju hrvatske reprezentacije ili športski klubovi s obvezom javljanja u policijsku postaju i obvezom predavanja putne isprave.*⁹¹ Zaštitne mjere izriču se na period ne kraći od godinu dana, a ne dulji od dvije godine.⁹² Organizator športskog natjecanja dužan je odbiti prodati i dodijeliti ulaznicu za određeno natjecanje osobi kojoj je izrečena zaštitna mjera ili mjera opreza dok traje ta zaštitna mjera ili mjera opreza. Organizator je također dužan poduzeti mjere za onemogućavanje pristupa na prostor športskog objekta osobi za koju zna ili je dužan znati da joj je izrečena zaštitna, odnosno sigurnosna mjera zabrane prisustvovanja određenim športskim natjecanjima ili mjera opreza.⁹³ Isto tako organizator športskog natjecanja ili ugovorni distributer odbit će prodati ili dodijeliti ulaznicu za određeno natjecanje osobi za koju raspolaže saznanjima da se ranije protupravno ponašala te će poduzeti mjere za onemogućavanje pristupa na prostor športskog objekta toj osobi.⁹⁴

Stavak 7. članka 32. ZSNŠN⁹⁵ bio je predmet prijedloga za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom. Predlagatelj je u svom prigovoru istaknuo kako nije u suglasnosti s Ustavom davati mogućnost ograničavanja ljudskih prava i sloboda organizatorima natjecanja bez pravovaljanih odluka. Predlagatelj je smatrao da se u praksi osporavana odredba pretvorila

⁹⁰ Primorac, D., Konjić, Z., Blaće, K., "Kaznena djela u zakonu o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima s osvrtom na mjere opreza prema zakonu o kaznenom postupku." Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu 48, br. 4 (2011), str. 834.

⁹¹ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima NN 114/2022, čl 32.

⁹² Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima NN 114/2022, čl 32. st 2.

⁹³ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima NN 114/2022, čl 32. st 5., st 6.

⁹⁴ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima NN 114/2022, čl 32. st 7.

⁹⁵ Organizator športskog natjecanja ili ugovorni distributer odbit će prodati ili dodijeliti ulaznicu za određeno natjecanje osobi za koju raspolaže saznanjima da se ranije protupravno ponašala te će poduzeti mjere za onemogućavanje pristupa na prostor športskog objekta toj osobi.

u sustav prisile prema navijačima koji ne odobravaju politiku i rad nekih vodstava klubova te prema mišljenju predlagatelja osporavana odredba je diskriminatorna, a teret koji se nameće pojedincu nije razmjern svrsi radi koje je ograničavanje slobode poduzeto.

Ustavni sud u svojoj ocjeni navodi kako sloboda ne uključuje neodgovornu nezavisnost pojedinaca unutar društva, pa stoga ona nije apsolutna kategorija i podložna je ograničavanju. Da bi država mogla izvršiti miješanje u slobode pojedinca, to se miješanje mora izvesti na temelju propisa određene kvalitete, odnosno na temelju propisa koji je u dovoljnoj mjeri dostupan i precizan kao dio koherentnog sustava domaćih pravnih normi. Sud navodi kako svako ograničenje ljudske slobode mora odražavati pravičnu ravnotežu između konkurentnih pojedinačnih i općih interesa, ali da je država pritom dužna pri ograničavanju primjenjivati metode koje u najmanjoj mjeri pogađaju samu bit štice slobode pojedinca. Također, Ustavni sud je podsjetio kako pravo osobe prisustvovati športskim natjecanjima ne proizlazi izriječno ni iz ustavnih odredaba ni iz mjerodavnih zakonskih odredaba. Sud je podsjetio i na praksu Europskog suda za Ljudska prava koji u presudi *Seražin protiv Hrvatske* (br. 19120/15, odluka od 9. listopada 2018. - odluka o nedopuštenosti zahtjeva) navodi kako mjera zabrane posjećivanja utakmica nema kazneni karakter, s obzirom na to da ne djeluje represivno i s ciljem kažnjavanja počinitelja, već djeluje preventivno radi sprječavanja mogućeg nasilja. Konačno, Ustavni sud temeljem navedenog nije prihvatio prijedlog za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom članka 32. stavka 7. Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima.⁹⁶

U slučaju spomenute zakonske odredbe iz 32. članka stavka 7. ZSNŠN jasna je motivacija zakonodavca, da pružanjem mogućnosti neizdavanja ulaznice osobama za koje se raspolaze saznanjima da su se ranije protupravno ponašale, osigura još veću razinu sigurnosti na sportskim natjecanjima. Međutim, može se postaviti pitanje u kakvoj je korelaciji odredba s načelom rehabilitacije. Naime, načelo rehabilitacije označava općenito pravnu fikciju ponovne uspostave statusa punopravnog, neosuđivanog građanina.⁹⁷ Počinitelj kaznenog djela koji je pravomoćno osuđen ili je oslobođen kazne ima pravo nakon proteka zakonom određenog vremena i pod uvjetima koji su određeni zakonom smatrati se osobom koja nije počinila kazneno djelo, a njezina prava i slobode ne mogu se razlikovati od prava i sloboda osoba koje nisu počinile kazneno djelo.⁹⁸ Ostaje nejasno što u slučaju kada bi ugovorni distributer ili

⁹⁶ Ustavni sud Republike Hrvatske, U-I-7665/2014 od 23. ožujka 2021. godine

⁹⁷ Horvatić, Ž., Derenčinović, D., Cvitanović, L., Kazneno pravo opći dio II, kazneno djelo i kaznenopravne sankcije“, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2017. godine, str. 286

⁹⁸ Zakon o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji NN 53/22, čl. 18

organizator sportskog natjecanja uskratio izdavanje ulaznice, a nakon proteka zakonskog roka nakon kojega rehabilitacija nastupa po sili zakona, jer zakonska odredba ZSNŠN doista pruža organizatoru sportskog natjecanja i ugovornom distributeru mogućnost poduzimanja mjera onemogućavanja pristupa prostoru športskog objekta u slučaju postojanja saznanja o ranijim protupravnim ponašanjima.

Ministarstvo nadležno za unutarnje poslove ustrojava i vodi Zbirku podataka o osobama i događajima vezanim uz sportsko natjecanje.⁹⁹ Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske u svom očitovanju¹⁰⁰ navodi kako se kategorizacija provodi sukladno odredbama članka 39.b ZSNŠN, a u skladu s "Preporukama Vijeća Europske Unije o smjernicama za prevenciju i sprečavanje nereda u svezi nogometnih utakmica" od 22. travnja 1996. godine. Organizatori športskih natjecanja članak 32. stavak 7. ZSNŠN ne provode proizvoljnim sastavljanjem tzv. "crnih lista", već istu provode na temelju podataka sadržanih u Zbirci podataka o osobama i događajima vezanim uz športska natjecanja. Pod osobama koje su se ranije protupravno ponašale u smislu ZSNŠN smatraju se osobe kategorizirane u kategorije nasilništva "A", "B" i "C". Kategorija „A“ ubraja osobe koje su bile preventivno zadržane od strane policije ili su procesuirane prvi puta zbog lakšeg prekršaja prema Kategorija "A" kao i osobe koje su prestale biti navijači "B" i "C" kategorije, kategorija „B“ ubraja osobe koje su sklone konzumaciji alkohola i opojnih droga pa su kao takve potencijalni izazivači nereda na športskim natjecanjima te su procesuirane dva ili više puta zbog prekršaja iz ZSNŠN također i osobe koje su prestale biti navijači "C" kategorije kao i osobe kojima je izrečena mjera zabrane prisustvovanja određenim športskim natjecanjima. Kategorija „C“ ubraja navijače koji poduzimaju sve da započnu sukob s protivničkim navijačima ili policijom i redarima bez povoda, također navijači koji su evidentirani zbog težih prekršaja iz ZSNŠN ili kaznenih djela koja ukazuju na njihovu sklonost nasilničkom ponašanju na športskim natjecanjima ili vezano uz športska natjecanja te navijači koji u svom protupravnom ponašanju iskazuju naročitu upornost i agresivnost pa ih se zbog toga može smatrati huliganima i konačno navijači kojima je izrečena mjera zabrane prisustvovanja određenim športskim natjecanjima. Navedeni podaci iz Zbirke čuvaju se deset godina¹⁰¹.

Kako su podaci iz Zbirke jedan od glavnih kriterija temeljem kojega organizator i distributer postupaju u slučaju članka 32. stavka 7. ZSNŠN, nejasno je iz kojeg razloga se podaci iz zbirke

⁹⁹ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima NN 114/2022, čl 39b.

¹⁰⁰ Očitovanje Mup-a RH klasa: 011-02/20-05/21, ur. broj: 511-01-152-20-4 od 9. srpnja 2020.

¹⁰¹ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima NN 114/2022, čl 39b. st. 4

čuvaju deset godina ako u slučaju prekršajnog progona zastara nastupa nakon četiri godine, a u slučaju prekršaja za koje je ovlašten tužitelj obvezan izdati prekršajni nalog zastara nastupa nakon tri godine.¹⁰² Isto tako, Zakon o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji navodi kako rehabilitacija nastupa po sili zakona u roku od tri godine od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne kod osude na kaznu zatvora ili kaznu maloljetničkog zatvora manju od jedne godine, od dana plaćanja novčane kazne, od dana isteka roka provjeravanja kod uvjetne osude i od dana izvršenja rada za opće dobro kao i rok od pet godina od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne kod osude na kaznu zatvora od jedne godine ili teže kazne te kazne maloljetničkog zatvora.¹⁰³ Horvatić, Derenčinović i Cvitanović navode kako unatoč stavu o posebnom zakonodavstvu kao specijalnom mjerodavnom u odnosu na opće odredbe Zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji, neprihvatljiva je praksa da se posebnim zakonima na bilo koji način produljuju rehabilitacijski rokovi, time bi bila dovedena u pitanja ustavna načela jednakosti pred zakonom kao i načelo razmjernosti.¹⁰⁴

Počiniteljima kaznenog djela učinjenog za vrijeme održavanja športskog natjecanja sud može pored kazne i sigurnosnih mjera propisanih Kaznenim zakonom izreći i sigurnosnu mjeru zabrane prisustvovanja određenim športskim natjecanjima u trajanju koje ne može biti kraće od jedne godine niti duže od pet godina računajući od pravomoćnosti sudske odluke.¹⁰⁵ Osobi za koju postoje saznanja da se već ranije protupravno ponašala za vrijeme dolaska, održavanja ili odlaska s nekog športskog natjecanja prekršajni sud na prijedlog policijske uprave nadležne za mjesto održavanja športskog natjecanja ili policijske uprave nadležne za područje na kome se nalazi prebivalište takve osobe može izreći zabranu prisustvovanja određenom športskom natjecanju ili zabranu prisustvovanja športskim natjecanjima za vrijeme koje ne može biti kraće od šest mjeseci niti duže od godinu dana.¹⁰⁶

Tako u svom rješenju Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske navodi kako prema je prema odredbi članka 34.a Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima, propisano da osobi za koju postoje samo i saznanja da se već ranije protupravno ponašala za vrijeme dolaska, održavanja ili odlaska s nekog športskog natjecanja, Prekršajni sud na prijedlog Policijske

¹⁰² Prekršajni zakon NN 114/22, čl. 13.

¹⁰³ Zakon o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji NN 53/22 čl 19. st 4. t 4., t 5.

¹⁰⁴ Horvatić, Ž., Derenčinović, D., Cvitanović, L., Kazneno pravo opći dio II, kazneno djelo i kaznenopravne sankcije“, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2017. godine, str. 288.

¹⁰⁵ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima NN 114/2022, čl 34.

¹⁰⁶ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima NN 114/2022, čl 34.a

uprave nadležne za područje na kojem se nalazi prebivalište takve osobe, može izreći zabranu prisustvovanja određenom športskom natjecanju ili zabrana prisustvovanja športskim natjecanjima za vrijeme koje na može biti kraće od 6 mjeseci ni duže od godine dana. S obzirom da iz prijedloga nadležne Policijske uprave, nedvojbeno proizlazi da se B. M. R. M. više puta protupravno ponašao prilikom dolaska, odnosno, održavanja športskih natjecanja -nogometnih utakmica, a za neka od ponašanja je i pravomoćno osuđen, neovisno o tome što se radi i o prekršajima iz domene Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira, time su u konkretnom slučaju ispunjeni zakonski uvjeti za izricanje navedene zabrane prisustvovanja športskim natjecanjima, također Sud navodi kako prvostupanjski sud radi odlučivanja u ovom predmetu nije bio dužan provjeravati navode prijedloga ovlaštenog predlagatelja, koji akt se smatra vjerodostojnim, te je li potkrijepljen valjanim dokazima, niti je bio dužan tražiti očitovanje žalitelja na isti. U svojem rješenju Sud se pozvao i na Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske broj U-I-2186/2008 od 29. svibnja 2012. godine, a u kojem je ocjenjeno kako se ne radi o zaštitnoj mjeri, već o posebnoj, preventivnoj mjeri.¹⁰⁷

U rješenju Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske kojim se prihvaća žalba okrivljenog H. B. te se ukida pobijana presuda i predmet vraća prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje, Sud ocjenjuje kako je prvostupanjski sud okrivljeniku izrekao predmetnu zaštitnu mjeru bez ikakvih zasebnih, jasnih, nedvojbenih i okrivljeniku individualiziranih razloga za istu, iz čega jasno proizlazi da prvostupanjski sud nije naveo razloge o odlučnim činjenicama iz kojih bi proizlazila vjerojatnost da bi okrivljenik bez izricanja navedene zaštitne mjere mogao počinuti novi prekršaj niti je utvrdio činjenice o kojima ovisi trajanje izrečene zaštitne mjere, već je duljina trajanja iste paušalno određena, bez navođenja razloga za duljinu trajanja iste od jedne godine.¹⁰⁸

ZSNŠN predviđa novčanu kaznu od 1320 eura do 6630 eura za fizičku osobu koja organizira športsko natjecanje ako ne poduzme mjere radi sprječavanja i suzbijanja nereda i nasilja na športskom natjecanju, odnosno odbije surađivati s nadležnim policijskim tijelom i postupati po nalogu policije glede otklanjanja uočenih nedostataka u postupku pripreme, organizacije i održavanja športskog natjecanja, ako na športskom natjecanju nema redarsku službu ili nedovoljan broj redara, mogući da poslove redara obavljaju osobe koje nemaju oznaku ili natpis koji označava da su pripadnici redarske službe, kao redara zaposli osobu koja nije osposobljena za poslove redara, zapis videonadzora ne dostavi policiji na zahtjev, ne osigura

¹⁰⁷ Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske, broj IR-295/2015 od 7. svibnja 2015. godine

¹⁰⁸ Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske, broj: JŽ-4618/2011 od 30. rujna 2014. godine

odgovarajući prostor za parkiranje autobusa i osobnih automobila, ulaznim i izlaznim vratima športskog objekta ne rukuje osposobljeno osoblje, ako se ulazna i izlazna vrata športskog objekta, prostor za prodaju ulaznica, rampe za usmjeravanje gledatelja, prolazi (tuneli) i stepenice ne nalaze pod stalnim nadzorom redara, ako nije prije održavanja športskog natjecanja provedeno pretraživanje športskog objekta ili dijela športskog objekta u kojem se organizira športsko natjecanje i na kojem se smještaju gledatelji, sustav obavještanja gledatelja koristi za namjene koje nisu dopuštene, na prostoru športskog objekta dopusti prodaju i distribuciju alkoholnih pića, športsko natjecanje održava noću, a športski objekt nije opremljen samostalnim izvorom električne energije, športski objekt ne otvori dovoljno rano da bi se izbjegle gužve i neredi prilikom ulaska gledatelja u športski objekt.¹⁰⁹

Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske u presudi u kojoj žalbu tužitelja Ministarstva unutarnjih poslova, Policijske uprave splitsko-dalmatinske, I Policijske postaje, odbija kao neosnovanu i potvrđuje pobijanu presudu ocjenjuje kako je prvostupanjski sud pravilno primijenio materijalno pravo na činjenice navedene u optužnom prijedlogu jer u konkretnom slučaju iz optužnog prijedloga proizlazi da je organizator športskog natjecanja imao redarsku službu te da je imao i dovoljan broj redara koji su ispunjavali sve propisane zakonske uvjete iz članka 37. stavka 1. točke 1.ZSNŠN. Uz to Sud utvrđuje kako je prvostupanjski sud pravilno utvrdio da se u optužnom prijedlogu navodi samo da su okrivljenici propustili poduzeti sve potrebne mjere i radnje radi sprječavanja i suzbijanja nereda i nasilja, međutim, ne konkretizira se koje su to mjere bili dužni poduzeti, iako iz optužnog prijedloga proizlazi da okrivljenici kritične prigode nisu odbili surađivati s nadležnim policijskim tijelima, niti da su odbili postupati po nalogu policije glede uklanjanja uočenih nedostataka u postupku pripreme organizacije i održavanja športskog natjecanja a što su bili dužni u svezi odredbe članka 5. stavka 3. Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima.¹¹⁰ Također, u svojoj sentenci Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske navodi kako je ovlaštenu tužitelj dužan konkretizirati koje mjere je organizator športskog natjecanja dužan poduzeti radi sprječavanja i suzbijanja nereda i nasilja na športskom natjecanju.¹¹¹

Novčanom kaznom od 260,00 do 1990,00 eura ili kaznom zatvora u trajanju do 30 dana kaznit će se za prekršaj fizička osoba koja: posjeduje ili konzumira alkoholna pića i druga pića koja

¹⁰⁹ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima NN 114/2022, čl 37.

¹¹⁰ Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske, broj: JŽ-1481/2009 od 18. svibnja 2009. godine

¹¹¹ Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske, Sentenca - Javni red i mir - poduzimanje mjera i radnji radi sprječavanja i suzbijanja nereda i nasilja, broj JŽ-1481/09 od 18.svibnja.2009., <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/SE300B1481S09D20090518>

sadrže više od 6% alkohola, droge ili posjeduje pirotehnička sredstva, oružje i druga sredstva pogodna za nanošenje ozljeda ili za stvaranje nereda i nasilja, pokuša unijeti ili unese u sportski objekt alkoholna pića, drogu, pirotehničko sredstvo, oružje ili drugo sredstvo pogodno za nanošenje ozljeda ili za stvaranje nereda i nasilja, pokuša ući, dođe ili boravi na prostoru sportskog objekta u alkoholiziranom stanju iznad 0,50 g/kg, odnosno odgovarajući iznos miligrama u litri izdahnutog zraka, maskira lice radi prikrivanja identiteta, pokuša unijeti ili unese i ističe u sportskom objektu transparent, zastavu ili drugu stvar s obilježjem kojim se iskazuje ili potiče mržnja ili nasilje na temelju rasne, nacionalne, regionalne ili vjerske pripadnosti, boravi i zadržava se na mjestu u gledateljskom prostoru za koje ne posjeduje ulaznicu ili odgovarajuću ispravu izdanu od strane organizatora.¹¹²

Općinski prekršajni sud u Splitu riješio je da se prema maloljetniku T.Š., primjeni odgojna mjera sudskog ukora te izriče i oduzimanje predmeta jedne crne jakne s kapuljačom - unutar koje je podkapa za prekrivanje lica i jedno pirotehničko sredstvo P1 kategorije tzv. bljeskalice jer je za vrijeme sporne prigode na sjevernoj tribini ulaz L, gradskog stadiona "Poljud" prilikom odlaska na nogometnu utakmicu koja se odigrala u 19:05 sati između HNK „H.“ i NK „V.“ od strane policijskih službenika zatečen u posjedovanju crne jakne s kapuljačom, unutar koje se nalazi podkapa za prekrivanje lica i jednog pirotehničkog sredstva P1 kategorije tzv. bljeskalica pa je nedvojbeno da su se u njegovom ponašanju ostvarila sva pravna obilježja prekršaja iz članka 39. stavka 1. točke 2. Zakona o sprječavanju nereda na sportskim natjecanjima. Sud nije prihvatio prijedlog ovlaštenog tužitelja da se maloljetniku izrekne predložena zaštitna mjera zabrane prisustvovanja određenim sportskim natjecanjima odnosno, svim nogometnim utakmicama na kojima sudjeluje HNK "H." i hrvatska reprezentacija na području Republike Hrvatske s obvezom javljanja u policijsku postaju 24 mjeseca, budući se nisu ispunili uvjeti iz članka 32. Zakona o sprječavanju nereda na sportskim natjecanjima prema kojem sud može počinitelju prekršaja, odnosno u konkretnom slučaju maloljetniku, izreći i navedenu mjeru zabrane prisustvovanja određenim sportskim natjecanjima samo ukoliko se izrekne novčana kazna ili maloljetnički zatvor.¹¹³

Novčanom kaznom od 660,00 do 3310,00 eura ili kaznom zatvora u trajanju od najmanje 30 dana do najdulje 60 dana kaznit će se za prekršaj fizička osoba koja baca predmete u natjecateljski prostor ili gledateljski prostor sportskog objekta, pjeva pjesme ili dobacuje natjecateljima ili drugim gledateljima poruke čiji sadržaj iskazuje ili potiče mržnju na temelju

¹¹² Zakon o sprječavanju nereda na sportskim natjecanjima NN 114/2022, čl 39.

¹¹³ Općinski prekršajni sud u Splitu, broj - Pp-14679/2022.-3 od 1. veljače 2023. godine

rasne, nacionalne, regionalne ili vjerske pripadnosti, pali ili baca pirotehnička sredstva, pokuša nedopušteno ući ili nedopušteno uđe u natjecateljski prostor ili gledateljski prostor ili prostor koji je namijenjen sucima ili drugim osobama koje sudjeluju u športskom natjecanju.¹¹⁴

Tako Prekršajni odjel Općinskog suda u Rijeci u svojoj presudi tuženika proglašava krivim da se dana 8. ožujka 2020. godine tijekom utakmice HNK R i HNK H na nogometnom stadionu R na sjevernoj tribini protupravno ponašao na način da je pokušao prikriti svoj identitet na način da je kapuljačom majice tzv. "dukserice" prekrio lice tako da su mu se vidjele samo oči, dakle, za vrijeme održavanja športskog natjecanja se protupravno ponašao na način da je maskirao lice kapuljačom radi prikrivanja identiteta kao i da se protupravno ponašao na način da je zapalio jedno pirotehničko sredstvo za izazivanje jakog bljeska crvene boje, tzv. "baklju, dakle, za vrijeme održavanja športskog natjecanja se protupravno ponašao na način da je zapalio pirotehničko sredstvo te mu izriče ukupnu novčanu kaznu u iznosu od 7000 kuna.¹¹⁵

4.4 Prijedlog izmjena Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima

Na 194. sjednici Vlade predstavljen je Nacrt Prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima koji je upućen u Sabor na prvo čitanje, a svrha mu je daljnja zaštita javne sigurnosti tijekom športskog natjecanja. Predlagatelj zakona je želio bolje regulirati i procesuirati protupravna ponašanja navijača na sportskim natjecanjima koja se odvijaju u inozemstvu te na pravcima putovanja prema mjestima odvijanja natjecanja. Također, željela se proširiti lista inkriminiranih ponašanja te olakšati policiji kvalitetno provođenje kriminalističkih istraživanja prekršaja i kaznenih djela vezanih za remećenje javnog reda i mira na sportskim natjecanjima, kao i smanjiti ograničenja sudovima i pravosudnim tijelima i olakšati provođenje prekršajnih i kaznenih postupaka.¹¹⁶

U ocjeni stanja predlagatelj navodi kako postoji potreba za nadopunom odredbi u odnosu na određene pojavne oblike ponašanja s obilježjima protupravnosti, a koja trenutno nisu propisana kao protupravna. Takve vrste ponašanja dovode do narušavanja javnog reda i mira ne samo na sportskim objektima i tijekom održavanja sportskih natjecanja već i na pravcima putovanja prije i nakon samog sportskog natjecanja. Predlagatelj navodi kako se zbog nemogućnosti procesuiranja počinitelja stvara dojam da nadležna tijela ne poduzimaju adekvatne mjere

¹¹⁴ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima NN 114/2022, čl 39.a

¹¹⁵ Općinski sud u Rijeci, prekršajni odjel, broj Pp J-473/2020-16 od 6. srpnja 2022. godine

¹¹⁶ Roko Hranjec; Novi prijedlog izmjena Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima, <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/novi-prijedlog-izmjena-zakona-o-sprjecavanju-nereda-na-sportskim-natjecanjima-40054> posjećeno 1.6.2023.godine

usprkos općenitom smanjenju broja protupravnih ponašanja propisanih ZSNŠN te stvarno gledano manjem broju incidenata vezanih uz športska natjecanja. Konačno, proširenjem pojedinih inkriminiranih ponašanja prevladale bi se poteškoće nastale tijekom primjene ZSNŠN, a koje su s jedne strane onemogućavale policiju u kvalitetnom provođenju kriminalističkih istraživanja kaznenih djela i prekršaja vezanih za športska natjecanja, a s druge strane ograničavala sudove i pravosudna tijela u kvalitetnom provođenju kaznenih i prekršajnih postupaka, izricanju zakonom predviđenih sankcija i njihovom kvalitetnom provođenju.¹¹⁷

Tako je postojala intencija proširenja članka 4. koji propisuje protupravna ponašanja na sportskim natjecanjima i na odbijanje podvrgavanju ispitivanja alkoholiziranosti mjernim uređajem, prekršaj maskiranja lica proširio bi se i na posjedovanje odjevnih predmeta, koji pored osnovne namjene služe i za prikrivanje osobnog identiteta, te bi se propisao i prekršaj pozivanja, poticanja ili sudjelovanja u tučnjavi ili napadu na druge gledatelje, redare, službene osobe, sportaše ili druge osobe, kao i prekršaj oštećenja ili uništenja dijelova športskog objekta.¹¹⁸ Iz navedenog je vidljivo da se izmjenama članka 4. znatno proširuje odgovornost za protupravno ponašanje prije, tijekom i nakon održavanja športskih natjecanja, ali isto tako treba naglasiti kako označavanjem protupravnim nošenje odjevnog predmeta navijača koji pored osnovne namjene može poslužiti i za prikrivanje osobnog identiteta, a ovdje zakonodavac cilja na navijački šal, je udar i na obične, neagresivne navijače jer navijački šal je jedan od simbola navijača svakoga kluba.

Članak 37. stavak 1. točka 2. ZSNŠN izmijenio bi se pa bi se dodalo kako će se navedenom novčanom kaznom kazniti fizička osoba i ako ne postupi po zahtjevu policije. Cilj ove izmjene je ojačati ulogu policije u reguliranju postupaka organizatora tokom održavanja športskih natjecanja kako bi se otklonile neposredne opasnosti za javnu sigurnost.¹¹⁹ Izmjenom članka 38. kojim bi se propisala novčana kazna za prekršaj fizičke osobe koja je vlasnik ili korisnik športskog objekta ako unatoč zabrani policije održi, odnosno ne prekine sportsko natjecanje.¹²⁰ Svrha ove izmjene je također povećati ovlasti policije kako bi neposredno tijekom športskih

¹¹⁷ Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima - Ocjena stanja, esavjetovanje - <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=12300> posjećeno 1.6.2023.

¹¹⁸ Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima čl 2., esavjetovanje - <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=12300> posjećeno 1.6.2023.

¹¹⁹ Roko Hranjec; Novi prijedlog izmjena Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima, <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/novi-prijedlog-izmjena-zakona-o-sprjecavanju-nereda-na-sportskim-natjecanjima-40054> posjećeno 1.6.2023. godine

¹²⁰ Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima, čl 5., esavjetovanje - <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=12300> posjećeno 1.6.2023.

natjecanja u slučajevima izbijanja nereda lakše odgovorili na narušavanja sigurnosti građana i kako bi se povećala uloga policije tijekom odvijanja športskih natjecanja.¹²¹ Nije poznato što se dogodilo s predloženim izmjenama zakona.

5. Govor mržnje na sportskim terenima

ZSNSN protupravnim ponašanjem smatra pokušaj unošenja, unošenje i isticanje transparenta, zastave ili druge stvari s tekстом, slikom, znakom ili drugim obilježjem kojima se iskazuje ili potiče mržnja ili nasilje na temelju rasne, nacionalne, regionalne ili vjerske pripadnosti kao i pjevanje pjesama ili dobacivanje poruka čiji sadržaj iskazuje ili potiče mržnju ili nasilje na temelju rasne, nacionalne, regionalne ili vjerske pripadnosti.¹²² U članku 39. propisana je novčana kazna od 260 eura do 1990 eura ili kazna zatvora u trajanju do 30 dana za pokušaj unošenja ili unošenje i isticanje transparenta, zastave ili druge stvari s obilježjem kojim se iskazuje ili potiče mržnja ili nasilje na temelju rasne, nacionalne, regionalne ili vjerske pripadnosti.¹²³ Također, novčanom kaznom od 660 do 3310 eura ili kaznom zatvora u trajanju od 30 dana do 60 dana kaznit će se za prekršaj fizička osoba koja pjeva pjesme ili dobacuje natjecateljima ili drugim gledateljima poruke čiji sadržaj iskazuje ili potiče mržnju na temelju rasne, nacionalne, regionalne ili vjerske pripadnosti.¹²⁴

Tako Općinski prekršajni sud u Splitu u svojoj presudi proglašava okrivljenika L.Š. krivim što je dana 20. travnja 2019. godine na sjevernoj tribini stadiona P tijekom odigravanja utakmice između HNK H i HNK R u skupini navijača pjevao pjesmu „*šugava R smdrljivi grade pobit ću pola tvoje A, šugava R puna si S ne brini R ima još vrba*“ čiji sadržaj iskazuje ili potiče mržnju na temelju regionalne pripadnosti, dakle, pjevao pjesmu čiji sadržaj iskazuje ili potiče mržnju na temelju regionalne pripadnosti, čime je počinio prekršaj opisan u čl. 4. stavak 1. podstavak 7. Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima (NN 117/03, 71/06, 43/09 i 34/11) a kažnjiv po čl.39.a st. 1. toč. 2. istog Zakona, pa je stoga temeljem citiranog

¹²¹ Roko Hranjec; Novi prijedlog izmjena Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima, <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/novi-prijedlog-izmjena-zakona-o-sprjecavanju-nereda-na-sportskim-natjecanjima-40054> posjećeno 1.6.2023.godine

¹²² Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima NN 114/2022, čl 4., t.5. i 7.

¹²³ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima NN 114/2022, čl. 39. t.5

¹²⁴ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima NN 114/2022, čl. 39a. t.2

propisa uz primjenu čl.37. st. 2. i st. 3. t. 1. Prekršajnog zakona okrivljeniku izrekao kaznu od 3000 kuna.¹²⁵

Jedan od najpoznatijih slučajeva govora mržnje na sportskim terenima je svakako slučaj Josipa Šimunića. Josip Šimunić je bivši hrvatski reprezentativac sa 105 nastupa za reprezentaciju.¹²⁶ Sporni događaj dogodio se 19. studenog 2013. godine kada je nakon nogometne utakmice Hrvatske i Islanda u slavlju s navijačima Josip Šimunić s mikrofonom u ruci uzviknuo „za dom“, a tribine su odzvanjale sa „spremni“, a epilog priče je Fifina suspenzija Josipu Šimuniću od 10 utakmica igranja za hrvatsku reprezentaciju, a čime je Josip Šimunić propustio nadolazeće Svjetsko nogometno prvenstvo u Brazili kao i kazna Hrvatskom nogometnom savezu od 30 000 švicarskih franaka.¹²⁷

Šimunić je u prvostupanjskoj presudi proglašen krivim za počinjenje djela prekršaja opisanog po članku 4. stavku 1. podstavku 7. Zakona o sprječavanju nereda na sportskim natjecanjima (NN broj 117/03., 71/06., 43/09. i 34/11.), a kažnjivog po članku 39.a stavku 1. točki 2. ZSNŠN-a. Šimuniću je izrečena novčana kazna u iznosu od 5000 kuna i obveza naknade troškova prekršajnog postupka u paušalnom iznosu.¹²⁸ Presudom Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske odbijena je žalba Šimunića, ali je usvojena žalba ovlaštenog tužitelja Općinskog državnog odvjetništva u Zagrebu u odnosu na visinu izrečene novčane kazne na način da mu je za prekršaj utvrđen u prvostupanjskoj presudi izrečena novčana kazna u iznosu od 15.000,00 kuna.¹²⁹ Prvostupanjskom presudom utvrđeno je *„da dana 19. studenog 2013. godine, oko 22,15 sati, u Zagrebu, Maksimirska 128, na stadionu Maksimir, nakon službenog završetka utakmice nogometnih reprezentacija Republike Hrvatske i Republike Island, za vrijeme dok su se na stadionu još uvijek nalazili navijači, uzeo mikrofon i izišao na središnji dio travnjaka, okrenuo se prema gledateljima, te uzviknuo 'Za dom', na što su gledatelji ozdravili sa 'Spremn', iako svjestan da uzvik 'Za dom' uz odzdrav 'Spremn', simbolizira službeni pozdrav za vrijeme totalitarnog režima Nezavisne Države Hrvatske, te kao takav predstavlja manifestaciju rasističke ideologije, prezir prema drugim ljudima zbog njihove vjerske i etničke pripadnosti, te trivijaliziranje žrtava zločina protiv čovječnosti, nakon čega je s uzdignutom rukom, ponovno, okrenut prema gledateljima, uzviknuo 'Za dom', na što su*

¹²⁵ Općinski prekršajni sud u Splitu, broj - 32. Pp J-1289/2019-23 od 2. travnja 2021. godine

¹²⁶ <https://hns-cff.hr/players/116652/josip-simunic/> posjećeno 6. lipnja 2023. godine

¹²⁷ <https://www.tportal.hr/sport/clanak/tri-godine-od-slucaja-simunic-od-uzvika-za-dom-do-sablasnog-maksimira-20161110>, posjećeno 6. lipnja 2023. godine

¹²⁸ Prekršajni sud u Zagrebu, broj PpJ-4877/13 od 8. prosinca 2015.

¹²⁹ Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske, broj - JŽ-188/2016 od 27. siječnja 2016.

*gledatelji odgovorili sa 'Spremni', odnosno, isto se ponovilo tri puta dakle, dobacivao gledateljima poruke, čiji sadržaj potiče mržnju na temelju rasne, nacionalne i vjerske pripadnosti.*¹³⁰

Šimunić je u ustavnoj tužbi tvrdio da su mu presudom Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske broj: JŽ-188/2016 od 27. siječnja 2016. povrijeđena ustavna prava zajamčena člancima 14. stavkom 2., 16., 29. stavcima 1. i 4., te člankom 38. stavcima 1. i 2. Ustava Republike Hrvatske (NN 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.). U svojoj presudi Ustavni sud Republike Hrvatske navodi kako je odgovornost podnositelja utvrđena prekršajnom postupku nakon provedenog dokaznog postupka pred nadležnim prvostupanjskim sudom, zatim, podnositelju je bilo omogućeno pratiti tijek postupka, sudjelovati u postupku, izjašnjavati se i predlagati dokaze u odnosu na odlučne činjenice te poduzimati sve zakonom dopuštene procesne radnje. U nastavku postupka i Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske također je u obrazloženju osporene odluke iznio argumentirane razloge za utvrđenje neosnovanosti podnositeljevih žalbenih navoda. Ustavni sud je naglasio kako njegova zadaća nije tumačiti i primjenjivati pravo na konkretne sudske predmete već da je to zadaća redovnih sudova kao i da zadaća nije baviti se pogreškama o činjenicama ili pravu koje je navodno počinio redovni sud, osim ako i u mjeri u kojoj one mogu povrijediti ljudska prava i temeljne slobode zaštićene Ustavom, stoga zaključuje da osporena presuda sadrži primjereno obrazloženje razloga na kojima se temelji jer je razvidno da je drugostupanjski sud odgovorio i u odnosu na prigovore iz žalbe koji se odnose na tumačenje i primjenu mjerodavnog materijalnog prava. Ustavni sud napominje kako pri ocjeni je li došlo do povrede slobode izražavanja potrebno je sagledati svaki pojedini slučaj u svjetlu svih okolnosti, uključujući sadržaj spornih navoda, kao i kontekst u kojemu su ti navodi izrečeni, a osobito je potrebno utvrditi jesu li mjere poduzete radi ograničenja slobode izražavanja razmjerne legitimnom cilju koji se tim ograničenjem želi postići i je li je miješanje bilo "nužno u demokratskom društvu". Ustavni sud utvrđuje da je do prekršajnog kažnjavanja podnositelja došlo na temelju zakona - ZSNŠN-a, te da presude sudova koje su osporene u ovom ustavnosudskom postupku predstavljaju miješanje u slobodu izražavanja podnositelja, ali Sud posebno ističe da je to miješanje utemeljeno na zakonu i da je imalo legitiman cilj, a to je da se kažnjavanjem ponašanja kojima se iskazuje ili potiče mržnja na temelju rasne ili druge pripadnosti na

¹³⁰ Prekršajni sud u Zagrebu, broj PpJ-4877/13 od 8. prosinca 2015

športskim natjecanjima zaštititi dostojanstvo drugih i temeljne vrijednosti demokratskog društva. Zaključno, Ustavni sud je odbio ustavnu tužbu.¹³¹

Dana 9. ožujka 2017. godine Šimunić podnosi zahtjev Europskom sudu za ljudska prava. Šimunić je tvrdio da su mu odlukama domaćih sudova povrijeđena sljedeća prava iz Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (NN - Međunarodni ugovori 18/1997., 14/2002., 14/2002., 1/2006., 13/2017., dalje u tekstu: Konvencija); pravo na pošteno suđenje iz čl. 6. Konvencije, *nullum crimen nulla poena sine lege*¹³² iz čl. 7. Konvencije zbog toga jer inkriminirani izraz nije zabranjen niti jednim domaćim zakonom niti propisom, pravo na slobodu izražavanja iz čl. 10 Konvencije, pravo na učinkovito pravno sredstvo iz čl. 13 Konvencije, zabrana diskriminacije iz čl. 14. Konvencije te zabrana sustavne diskriminacije iz čl. 1 Protokola br. 12. uz Konvenciju. Europski sud je utvrdio kako po ovom pitanju nije uvjeren u duboke i očite razloge u praksi domaćih sudova, a ponajviše najviših domaćih sudova pitanje pravne sigurnosti može doći u pitanje, stoga Sud odbija zahtjev kao očito neosnovan. Vezano uz čl. 7. Konvencije odnosno da je podnositelj osuđen radi izraza koji nije inkriminiran niti jednim domaćim propisom pa je stoga povrijeđeno načelo *nullum crimen cula poena sine lege*, Sud odbija radi toga što podnositelj prije isticanja ovog prigovora pred Europskim sudom u tom pogledu nije iscrpio niti jedno domaće pravno sredstvo te tako podnositelj nije domaćim sudovima ostavio mogućnost da se očituju i odluče o ovom prigovoru čime je povrijedio supsidijarni karakter konvencijske zaštite i jedan od formalnih uvjeta za podnošenja zahtjeva Europskom sudu. Sud podsjeća da članak 10. Konvencije štiti ne samo onaj govor koji ne vrijeda već i onaj koji neke skupine u društvu mogu smatrati i uvredljivim i šokantnim, ali kada on prenosi ideje i doprinosi raspravi koja je od značaja u demokratskom pluralističkom društvu te se poziva na članak 17. Konvencije koji propisuje kako se „ništa u ovoj Konvenciji ne može tumačiti kao da uključuje za bilo koju državu, skupinu ili pojedinca neko pravo da se upusti u neku djelatnost ili da izvrši neki čin koji bi smjerali na uništenje prava ili sloboda priznatih u ovoj Konvenciji ili na njihovo ograničenje u većoj mjeri nego što se u njoj predviđa“. U tom smislu Sud zaključuje kako govor koji je usmjeren protiv vrijednosti i ljudskih prava koje su zajamčene Konvencijom ne uživa zaštitu čl. 10 Konvencije. Sud je zaključio kako podnositeljeva osuda u prekršajnom postupku predstavlja miješanje države u njegovo pravo na slobodu izražavanja, međutim prema stavu Europskog suda to je miješanje bilo utemeljeno na zakonu (ZSNŠN) te imalo legitiman cilj. S obzirom na navedeno kao i činjenicu da je miješanje

¹³¹ Ustavni sud Republike Hrvatske, broj U-III/2588/2016 od 8. studenog 2016. godine

¹³² Nema kaznenog djela ni kazne bez zakona

države bilo, po mišljenju Europskog suda, nužno u demokratskom društvu, prigovor podnositelja da mu je povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja proglasio je očito neosnovanim. Sud je istaknuo kako su domaći sudovi u svojim odlukama dali dovoljne i dostatne razloge za podnositeljevu osudu u prekršajnom postupku te da su pravilno i temeljito analizirali sve aspekte ovog predmeta te su utvrdili kako se izraz „Za dom“ koristio kao pozdrav u totalitarističkom režimu Nezavisne Države Hrvatske, te se isti nalazio u svim službenim dokumentima navedene države. Domaći sudovi su ocijenili kako je navedeni režim bio temeljen na ideologiji koja je bila diskriminatorna na temelju rase i etničkog podrijetla, te stoga upotreba tog izraza predstavlja povredu vrijednosti koje su zajamčene Konvencijom. Sud posebno u svom zaključku ističe kako je Josip Šimunić s obzirom na svoju ulogu sportaša i uzora sportskim gledateljima trebao biti svjestan negativnog utjecaja koje takvo njegovo ponašanje ima, te se trebao suzdržati od takvog ponašanja. Europski sud je zaključio kako su osuda i kazna koju je podnositelj dobio u domaćem postupku bili primjereni cilju koji se želio postići te objektu koji su domaći sudovi u ovom predmetu štitili.¹³³

Nakon utakmice finala Hrvatskog kupa održane 23. svibnja 2023. godine između rivala HNK Hajduk i HNK Šibenik, kapetan HNK Hajduka Marko Livaja, a ujedno i hrvatski nogometni reprezentativac u slavlju nakon utakmice s megafonom poveo je pjesmu „Freze, traktori, seoski putevi, p... šibenske, dobit ćete batine“.¹³⁴ Hrvatski nogometni savez oglasio se šturim priopćenjem kako je protiv nogometaša Hajduka pokrenut disciplinski postupak čiji ishod tek treba slijediti.¹³⁵ Poznata je netrepeljivost navijača Šibenika i Hajduka te je stoga svakako neprimjereno da hrvatski reprezentativac poziva na pjevanje pogrdnih parola i tako potiče dodatnu mržnju. Na primjernima Šimunića i Livaje vidljivo je kako govor mržnje nažalost nije samo problem tribina već i samih sportskih terena. Sportski akteri trebali bi biti pravi primjer navijačima kako se u sportskom duhu ponašati na terenu i poštivati protivnika bez obzira na njegov spol, boju kože, rasu. Stoga, smatram da je bitno još jednom spomenuti odluku Europskog suda za ljudska prava koji je u svom obrazloženju odluke naglasio kako je Josip Šimunić s obzirom na svoju ulogu sportaša i uzora sportskim gledateljima trebao biti svjestan negativnog utjecaja koje takvo njegovo ponašanje ima, te se trebao suzdržati od takvog ponašanja.¹³⁶ Bitno je naglasiti kako je Hrvatski nogometni savez (dalje u tekstu HNS) donio

¹³³ Europski sud za ljudska prava, zahtjev br. 20373/17 od 22. siječnja 2019. godine

¹³⁴ <https://www.vecernji.hr/sport/video-livaja-provocirao-funcute-a-nakon-utakmice-zapjevao-pogrdnu-pjesmu-sibencanima-1682696> - posjećeno 8.6.2023. godine

¹³⁵ <https://hns-cff.hr/news/25546/pokrenut-disciplinski-postupak-protiv-marka-livaje/> - posjećeno 8.6.2023. godine

¹³⁶ Europski sud za ljudska prava, zahtjev br. 20373/17 od 22. siječnja 2019. godine

odluku kako će se novčana sredstva, prikupljena od kazni klubovima za rasizam i druge oblike diskriminacije, iskoristiti u korist projekata prevencije nepoželjnih ponašanja, također HNS se u listopadu 2022. godine obvezao na suradnju s klubovima i nositeljima TV prava organizirati i promovirati medijsku kampanju čiji je cilj edukacija i suzbijanje neprihvatljivog ponašanja na hrvatskim stadionima.¹³⁷ Kampanja HNS napravljena je po uzoru na kampanju Europskog nogometnog saveza (dalje u tekstu UEFA) imena „Say no to racism“ gdje u videospotu koji se prikazuje prije svake utakmice neka od najvećih imena svjetskog nogometa uzvikuju parolu „Say no to racism“ kao što i kapetani momčadi čitaju antirasističke poruke prije početka utakmica koje se igraju pod okriljem UEFA-e.¹³⁸

6. Zaključak

Na početku rada, dobili smo uvid u to tko su navijači, huligani i što je navijačka supkultura. Jasnije je da nisu svi navijači isti i da utakmice pohode ljudi različitih spolova, rase, vjere, dobi, obrazovanja, ali simbolično je što sve te ljude spaja ljubav prema svom klubu ili sportašu pojedincu, a i sportu kojim se taj klub/pojedinac bavi. Prisutnost emocije je velika pa su mnogi u afektu sposobni učiniti djela koja inače ne bi i zato je regulacija područja navijačkog ponašanja dosta osjetljiva, ali i nužna kako bi se osiguralo najbitnije, a to je sigurnost svih na sportskom borilištu. Vijeće Europe kroz svoje konvencije veliki naglasak uz implementaciju zakonskih odredbi stavlja na međusobnu suradnju država što je ispravan pristup jer iskustva u borbi s navijačkim izgređima koja na primjer ima Hrvatska se uvelike razlikuju od iskustava s Islanda i sigurno da međusobni susreti i razmjena iskustva uvelike doprinosi kvalitetnijoj borbi s navijačkim nasiljem. Europski sud za ljudska prava napravio je velike korake po pitanju regulacije navijačkog ponašanja opetovanim zauzimanjem stava kako je preventivni pritvor opravdan kako bi se spriječili potencijalni neredi. Osnovna svrha Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima je uvesti red i sigurnost na sportska natjecanja, ali isto tako treba naglasiti kako se zakon uvelike bazira na zabranama i kažnjavanju, a općenito se na edukaciji i dijalogu radi slabo ili nikako. Zabranjeno je popiti pivo, ali s druge strane dopušteno je uživati u alkoholu u svečanim ložama. Zakonom se kažnjava paljenje baklji na stadionima, a onda se

¹³⁷ <https://hns-cff.hr/news/24671/hns-sredstva-od-kazni-ulaze-u-prevenciju/> - posjećeno 8.6.2023. godine

¹³⁸ <https://www.uefa.com/uefachampionsleague/history/video/0232-0e6797a8f3ca-990854aa55d4-1000--say-no-to-racism/> posjećeno 8.6.2023.

kao društvo divimo spektakularnim prizorima bakljadi na našim stadionima čije slike se emitiraju diljem svijeta. Zakonom se sankcioniraju pogrđni povici s tribina, ali onda se opet selektivno odabiru pojedinci iako nepoželjne parole uzvikuje veći broj ljudi. Za kvalitetnije provođenje Zakona, a i smanjenje nereda na sportskim natjecanjima uz drastično poboljšanje sportske infrastrukture potrebno je puno više dijaloga i prije svega uključivanje navijača u sam proces oblikovanja zakonskih odredbi koje reguliraju navijačko ponašanje jer dojmama sam da upravo to kontinuirano nedostaje. Nisu svi navijači huligani, a niti su navijači ljudi drugoga reda. Huliganizam treba uvijek osuditi, ali isto tako treba upozoriti kada se zakon ne provodi dosljedno, kada se neopravdano ljudima uskraćuje posjeta utakmici i kada ih se na kraju krajeva i diskriminira. Sport se igra radi navijača i sport bez navijača ne bi imao smisla pa onda kao društvo trebamo učiniti sve da sportska borilišta učinimo sigurnim mjestom s punim, a ne praznim tribinama.

7. Zahvale

Prije svega, koristim ovu priliku kako bih se zahvalio cijenjenoj mentorici prof. dr. sc. Maji Munivrani na cjelokupnom mentoriranju, savjetima i ažurnosti. Zahvalio bih se svojoj obitelji koja je uvijek u mene vjerovala i omogućila mi sve potrebne uvjete za studiranje. Zahvaljujem se i svojim prijateljima uz koje mi je doba studiranja postalo najljepše životno razdoblje. Ovaj rad je posvećen svima vama.

8. popis literature

Članci:

1. Graovac G., "*Oduzimanje osobne slobode zbog nepoštovanja sudskog naloga ili izvršenja zakonske obveze u praksi Europskog suda za ljudska prava.*" Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu 64, br. 3 (2014): 443-467
2. Lalić D., Ozren B., *Četverokut sporta, nasilja, politike i društva: znanstveni uvid u Europi i u Hrvatskoj*, Politička misao, Vol. XLV, (2008.), br. 3-4, str. 247–272

3. Primorac, D., Duvnjak Ž., i Roso S., "Neki aspekti prekršaja prema Zakonu o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima." Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu 47, br. 2 (2010): 335-358.
4. Primorac, D., Konjić, Z., Blaće, K., "Kaznena djela u zakonu o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima s osvrtom na mjere opreza prema zakonu o kaznenom postupku." Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu 48, br. 4 (2011): 827-842.
5. Primorac, D., i Pilić, M., "Sigurnost i zaštita na nogometnim utakmicama i ostalim sportskim priredbama prema rješenjima konvencije Vijeća Europe CETS br. 218." Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu 56, br. 2 (2019): 401-419.
6. Šarin, D., " Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kroz odnos Europskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda Republike Hrvatske na primjeru zaštite ljudskog prava na pristup sudu." Pravni vjesnik 30, br. 3-4 (2014): 77-100.
7. Žugić, Z., "Sport i kolektivno ponašanje: navijači između subkulture i / ili nogometnog huliganizma." Kinesiology 24, br. 1-2 (1992): 36-38.

Knjige:

8. Bilandžić, M., Leško, L.: *Sport i nacionalna sigurnost: terorizam, špijunaža i korupcija u nogometu i ostalim sportovima*, Despotus infinitus, Zagreb, 2019.godine
9. Brimson, D., „*Tajne nogometnog huliganizma: kako se mijenjala slika nogometnog nasilja*“, Celeber, Zagreb, 2006. godine
10. Bodin, D., „*Huliganstvo*“, Agencija za odgoj i obrazovanje, Zagreb, 2013. godine
11. Horvatić, Ž., Derenčinović, D., Cvitanović, L., *Kazneno pravo opći dio II, kazneno djelo i kaznenopravne sankcije*“, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2017. godine
12. Lalić D., „*Torcida: pogled iznutra*“, Profil multimedija, Zagreb, 2011. godine
13. Omejec, J., „*Konvencija za zaštitu ljudskih prava I temeljnih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava*“, Novi informator Zagreb, 2014. godine
14. Prnjak, H., „*Bad Blue Boys - prvih deset godina : društveni fenomen navijača nogometnog kluba Dinamo*“, Marjan Express, Zagreb, 1997.

Pravna praksa:

15. Europski sud za ljudska prava, Mesić protiv Hrvatske, zahtjev br. 792/16 od dana 12.2.2019

16. Europski sud za ljudska prava, Ostendorf protiv Njemačke zahtjev br. 15598/08, od dana 7. ožujka 2013.
17. Europski sud za ljudska prava, Seražin protiv Hrvatske, zahtjev br. 19120/15 od dana 9. 10. 2018.
18. Europski sud za ljudska prava, S., V., A. protiv Danske zahtjev br. 35553/12, 36678/12 i 36711/12, od dana 22. listopada 2018.
19. Europski sud za ljudska prava, zahtjev br. 20373/17 od 22. siječnja 2019. godine
20. MUP, očitovanje Mup-a RH klasa: 011-02/20-05/21, ur. broj: 511-01-152-20-4 od 9. srpnja 2020.
21. Općinski sud u Rijeci, prekršajni odjel, broj Pp J-473/2020-16 od 6. srpnja 2022. godine
22. Općinski prekršajni sud u Splitu, broj - Pp-14679/2022.-3 od 1. veljače 2023. godine
23. Općinski prekršajni sud u Splitu, broj - 32. Pp J-1289/2019-23 od 2. travnja 2021. godine
24. Prekršajni sud u Zagrebu, broj PpJ-4877/13 od 8. prosinca 2015.
25. Ustavni sud Republike Hrvatske, U-I-7665/2014 od 23. ožujka 2021. godine
26. Ustavni sud Republike Hrvatske, broj U-III/2588/2016 od 8. studenog 2016. godine
27. Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske, broj IR-295/2015 od 7. svibnja 2015. godine
28. Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske, broj: Jž-4618/2011 od 30. rujna 2014. godine
29. Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske, broj: Jž-1481/2009 od 18. svibnja 2009. godine
30. Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske, broj - Jž-188/2016 od 27. siječnja 2016. godine
31. Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske, Sentenca - Javni red i mir - poduzimanje mjera i radnji radi sprječavanja i suzbijanja nereda i nasilja, broj Jž-1481/09 od 18. svibnja 2009. godine

Pravni propisi:

32. Europska konvencija o nasilju i nedoličnom ponašanju gledatelja na športskim priredbama, posebice na nogometnim utakmicama, CETS BR.120. Strasbourg, 19.VIII.1985.
33. Kazneni zakon, Narodne novine, broj 125/2011, 144/2012, 56/2015, 61/2015, 101/2017, 118/2018, 126/2019, 84/2021, 114/22.
34. Konvencije Vijeća Europe o integriranom pristupu za sigurnost, zaštitu i usluge na nogometnim utakmicama i ostalim sportskim priredbama (CETS br. 218), Bruxelles 27.4.2018., 2018/0116 (NLE)
35. Prekršajni zakon, Narodne novine, broj 107/07., 39/13., 157/13., 110/15., 70/17., 118/18., 114/22.
36. Vijeće Europe, izvješće o konzultativnom posjetu Stalnog odbora Hrvatskoj 29. – 30. studenog 2013. godine, T-RV(2014)8, Strasbourg, 27. ožujka 2014. godine
37. Vijeće Europe, Odluka Vijeća od 25. travnja 2002. godine o sigurnosti u vezi s nogometnim utakmicama s međunarodnim elementom (2002/348/PUP)
38. Vijeće Europe, Rezolucija Vijeća o ažuriranom priručniku s preporukama za međunarodnu policijsku suradnju te mjerama za sprečavanje i kontrolu nasilja i nemira povezanih s nogometnim utakmicama međunarodnog karaktera koje uključuju najmanje jednu državu članicu („Nogometni priručnik EU-a“), (2016/C 444/01)
39. Zakon o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji, Narodne novine, broj 143/12., 105/15., 32/17., 53/22.
40. Zakon o potvrđivanju Konvencije Vijeća Europe o integriranom pristupu sigurnosti, zaštiti i uslugama na nogometnim utakmicama i drugim sportskim priredbama (uz tekst Konvencije), Narodne novine, broj 5/2020.
41. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima, Narodne novine, broj 34/2011
42. Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima, Narodne novine, broj 117/03., 71/06., 43/09., 34/11., 114/22.

On line izvori:

43. Zdravko Reić, *„Dodvoravanje navijačima u svečanoj loži Poljuda, je li moguće da je zbog ovih riječi počeo incident između čelnika Hajduka i Dinama !?“*, <https://sportske.jutarnji.hr/sn/dodvoravanje-navijacima-u-svecanoj-lozi-poljuda->

- je-li-moguće-da-je-zbog-ovih-riječ-i-počeo-incident-između-celnika-hajduka-i-dinama-6674160 (23. 5. 2023.)
44. Tom Mullen, „*Heysel disaster: English football's forgotten tragedy?*“, <https://www.bbc.com/news/uk-england-merseyside-32898612> (25. 4. 2023.)
45. *Heysel stadium disaster*, <https://www.britannica.com/event/Heysel-Stadium-Disaster> (24. 4. 2023.)
46. Hrvatski nogometni savez, „*Josip Šimunić*“, <https://hns-cff.hr/players/116652/josip-simunic/> (6. 6. 2023.)
47. Stjepan Meleš, „*Livaja provocirao Funcute, a nakon utakmice s Torcidom pjevao: Pi...šibenske, dobit ćete batine*“, <https://www.vecernji.hr/sport/video-livaja-provocirao-funcute-a-nakon-utakmice-zapjevao-pogrdnu-pjesmu-sibencanima-1682696> (8. 6. 2023.)
48. Nikolina Katić, „*Nogometni navijači, huliganizam i ljudska prava*“, <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/36374> (4. 5. 2023.)
49. Esavjetovanje, „*Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju nereda na sportskim natjecanjima - Ocjena stanja, esavjetovanje*“, <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=12300>. (1. 6. 2023.)
50. Hrvatski nogometni savez, „*Pokrenut disciplinski postupak protiv Marka Livaje*“, <https://hns-cff.hr/news/25546/pokrenut-disciplinski-postupak-protiv-marka-livaje/> (8. 6. 2023.)
51. Index sport, „*Prije 19 godina bila je makljaža Hrvata i Srba koja je promijenila navijački svijet*“, <https://www.index.hr/sport/clanak/prije-19-godina-bila-je-makljaza-hrvata-i-srba-koja-je-promijenila-navijacki-svijet/2372377.aspx> (9. 5. 2023.)
52. Alen Orlić, „*Razotkrivajuća fotografija, Mamić se tuče, a petorica šefova policije sve to gledaju i smiju se*“, <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/razotkrivajuca-fotografija-mamic-se-tuce-a-petorica-sefova-policije-sve-to-gledaju-i-smiju-se-988820> (20. 5. 2023.)
53. Roko Hranjec, *Novi prijedlog izmjena Zakona o sprječavanju nereda na sportskim natjecanjima*, <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/novi-prijedlog-izmjena-zakona-o-sprjecavanju-nereda-na-sportskim-natjecanjima-40054> (1. 6. 2023.)
54. Uefa, *Say no to racism*, <https://www.uefa.com/uefachampionsleague/history/video/0232-0e6797a8f3ca-990854aa55d4-1000--say-no-to-racism/> (8. 6. 2023.)

55. Vijeće Europe, *List of the partners of the Standing Committee*, <https://www.coe.int/en/web/sport/list-of-partners-of-the-standing-committee-of-the-european-convention-on-spectator-violence> (28. 4. 2023.)
56. Hrvatski nogometni savez, „*Borba protiv diskriminacije, HNS sredstva od kazni ulaže u prevenciju*“, <https://hns-cff.hr/news/24671/hns-sredstva-od-kazni-ulaze-u-prevenciju/> (8. 6. 2023)
57. Vlado Radičević, „*Tri godine od slučaja Šimunić; od sablasnog uzvika „Za dom“ do sablasnog Maksmira*“ <https://www.tportal.hr/sport/clanak/tri-godine-od-slucaja-simunic-od-uzvika-za-dom-do-sablasnog-maksimira-20161110>(8.6. 2023.)